Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ◆ 11 февраль 1970 йил, чоршанба ◆ № 34 (14.500). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ТОҒДАГИ ДЕНГИЗ

Чодак денгизи... Бу сунъий денгиз яқин йиллар ичида барпо этилади. Уни қуриш Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVII пленуми қарорида кўзда тутилган.

«Узгипроводхоз» институтининг бир группа лойиҳачилари ҳозир Қурама тизмаси этакларидаги Чодаксой атрофига сўнгги бор чиқишга ҳозирлик кўришмоқда. Бу ерда инженерлар гидрогеология ва тупроқ материалларини тўплаб олишади, улкан сув омбори вужудга келадиган жойнинг топографик суратини тугал олиб боришади.

— Чодаксой Ўзбекистондаги энг баланд тоғлиқ сув омбори бўлиб қолади, — деди Ўзбекистон телеграф агентлигининг мухбири билан суҳбатда лойиҳанинг бош инженери А. Тюленев, — тўғонининг баландлиги 135 метр бўлади ва фақат Чорвоқ ҳамда Норак гидроузелларидан сал пастроқ бўлади. Неча миллион кубометр тошдан вужудга келтирилган улкан тўсқич шўх Чодаксой пишқириб оқиб чиқаётган дарёни тўсиб қўяди.

Сунъий денгизда 80 миллион кубометр сув тўпланади. Шу сув билан Поп районидаги 7-8 минг гектар қўриқ ерни суғориш ва бир неча минг гектар ернинг сув таъминотини яхшилаш мумкин бўлади.

Сув омборининг лойиҳасини келгуси йили кузигача ишлаб чиқишга қарор берилди. 1972 йил бошларида қурувчилар ишларни қизитиб юбормоқ учун зарур бўлган техника ҳужжатларини оладилар.

ПАХТА УРУҒЧИЛИГИ — МУҲИМ МАСАЛА

Узбекистон — СССРнинг асосий пахта ва пахта уруғи базаси. Уруғчилик яхшиланиб борилиши туфайли республикамиз пахта ҳосили жиҳатидан жаҳон миқёсида олдинги ўринлардан бирига чиқиб олди. Пахта бизга азалий касб, ота касб, уруғ эса авлод-аждодларимиз меҳнатининг меваси бўлиб, улардан қолган қимматбаҳо мерос. Олимларимиз ва селекционерларимиз олиб борган кўп йиллик илмий-тадқиқот ишлари ва археологик қазилмалар Узбекистон территориясида бундан икки минг йил муқаддам пахта етиштирилгани, уруғ эса ундан ҳам кўпроқ тарихга эга эканлигини исботлади.

Бироқ, Октябрь инқилобига қадар пахтачилик ва уруғчилик яхши тараққий эттирилмади. Аксинча, ишлаб чиқариш хусусий характерга эга бўлганлиги туфайли тубанлаштириб юборилди. Урта Осиё ўлкаларида 1913 йилда 688 минг гектар майдонга чигит экилган бўлса, граждан.лар уруши даврига келиб, бу рақам 95 минг гектарга тушиб қолди, пахта уруғчилиги бутунлай издан чиқиб кетган эди.

Доҳий В. И. Ленин 1920 йил ноябрь ойида «Туркистон ва Озарбайжон Совет Социалистик республикаларида пахта экинини тиклаш тадбирлари тўғрисида»ги декретни имзолади. Шундан кейингина совет пахтачилиги, унинг ядроси — уруғчилик ривожлана бошлади. Декретга биноан пахтакор хўжаликларга навли уруғ — чигит тайёрлаб бериш учун махсус уруғчилик хўжаликлари ташкил қилинди.

СССР Халқ Комиссарлари Советининг 1934 йил август ойидаги «Пахта уруғчилигини яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги қарорига асосан пахтакор республикаларда, жумладан, Узбекистонда ҳам уруғчилик илмий-тадқиқот институтлари, область зонал-тажриба станциялари, элита хўжаликлари, биринчи, иккинчи ва учинчи репродукцияли уруғ етиштирувчи хўжаликлар бунёдга келтирилди. Пахта заводлари, пунктлари қошида уруғчилик лабораториялари очилди, уруғни назорат қилувчи давлат контроль органлари тузилди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР ҳукумати Узбекистонда пахтачилик ва уруғчиликни ривожлантириш ҳақида кун сайин ғамхўрлиқ қилмоқдалар. Пахта нархининг колхозлар учун ўртача 20 процент, совхозлар учун 12 процент оширилиши, давлатга сотилган биринчи ва иккинчи класс уруғлик чигит учун оширилган нархларда ҳақ тўланиши бу ғамхўрликнинг ёрқин намунасидир. Пахтакорларимиз ана шу ғамхўрликка амалий иш билан жавоб бермоқдалар. Янгиариқ районидаги «Москва», Жиззах районидаги «Москва», Поп районидаги Ленин номли, Жарқўрғон районидаги Норали Боймуродов номли ва бошқа ўнлаб уруғчилик колхозлари, Сирдарё областидаги «Малик», Тошкент областидаги «Узбекистон ССР 5 йиллиги» совхозлари пахта ва навли уруғ етиштиришни табора кўпайтирмоқдалар ва давлат йўли билан бошқа хўжаликларга етказиб бермоқдалар.

Республикамизда сўнгги йилларда навли уруғлар, пахтанинг янги сортларини яратиш соҳасида диққатга сазовор ишлар қилинди. Катта-катта майдонларга экилиб келинаётган «С—4727», «138—Ф», «149—Ф», «159—Ф», «ҚҚ—1083», «С—6030», «С—1622» навли пахта уруғи муттасил юқори ҳосил олиш имкониятини бераётир. 1969 йилдагина 15 хил пахта сорти давлат қабул комиссияси ихтиёрига топширилди. «Тошкент—1», «Тошкент—2», «Тошкент—3» навли пахта чигити юқори ҳосиллилиги, толасининг узунлиги ва пишиқлиги, касалликларга, хусусан, вилтга чидамлилиги билан шуҳрат қозонди. Узбекистонда етиштирилаётган барча пахта навлари социалистиқ мамлакатларда, Африка ва Кубада экилаётир.

Республикамиз юбилей йилида она-Ватанга 4 миллион 50 минг тонна «оқ олтин» армуғон этиши керак. Бунинг учун аввало уруғчиликни яхшилашга жиддий эътибор берилиши лозим. Чунки, уруғ ҳосилнинг онаси бўлиб, олинадиган пахта миқдори чигитнинг назига, сортига, сифатига, чидамлилигига боғлиқдир. Республика пахта тозалаш саноати корхоналари, давлат омборларида пахтакор хўжаликларнинг эҳтиёжига етадиган миқдорда навли чигит бор. Вазифа ана шу уруғлик чигитни вақтида ташиб олиш, махсус жойларда сақлаш ва экишга тайёрлашдан иборат.

Саралангаи уруғликка эга бўлган хўжаликлар мўл ҳосилга замин яратган бўлади. Қишлоқ хўжалик мутахассислари уруғлик чигитни тайёрлаш ва сақлаш устидан назоратни кучайтиришлари лозим. Чигитни дорилаш учун зарур бўлган химикатлар ҳозирданоқ тайёрлаб қўйилиши керак.

Селекциячи олимларимиз, уруғчилик хўжаликлари олдида катта вазифалар турибди. Улар бундан кейин ҳам серҳосил, тезпишар, чигит экишдан тортиб ҳосилни йиғиб-териб олишгача бўлган ишларни машиналаштиришга мос келадиган янги нав уруғлик ва пахта сортларини яратишлари, кўпайтиришлари лозим. Уруғ навларини янгилаб ва алмаштириб туришга алоҳида эътибор берилиши керак. Уруғнинг мағзи тўқ, давлат стандартига мос бўлса, буни экиан деҳқонлар доғда қолмайди, баракали хирмон кўтаради. Намликка, қурғоқчиликка, вилтга чидамли, тезпишар уруғлар етиштиришни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилиши, бу соҳада олимлар билан деҳқонлар ҳамкорлиги мустаҳкамланиши зарур.

Баҳор бошланишига саноқли кунлар қолди. Лекин кўпгина пахтакор хўжаликларда кўклам экин мавсумига тайёргарлик ишлари қизитиб юборилгани йўқ. Республикамиз пахтакор хўжаликларида бу йил уруғликка 275 минг тонна чигит сарфланиши керак. Вақт ўтиб кетаётганига қарамай колхоз ва совхозлар уни ташиб олишга оммавий равишда киришганлари йўқ. Бултур уруғчиликка етарли аҳамият бермай, кам ҳосил олган хўжаликлар анчагина бўлди. Афсуски, ўша хўжаликларнинг раҳбарлари аччиқ сабоқдан тегишли хулоса чиқариб олмаётирлар. Вилт тушган пайкалларни аниқлаб алмашлаб экиш схемасини жорий қилишда сусткашликка йўл қўйиляпти. Ушандай майдонларда профилактика тадбирлари ўтказиш кечиктириб юборилялти. Транспорт воситалари етарли бўлишига қарамай, заҳарли химикатлар ташиб олинмаётир. Бу камчиликлар тезда тугатилиши лозим.

Бутун имкониятларни ишга солиб, ҳар бир колхоз ва совхознинг эҳтиёжига етиб-ортадиган навли уруғлик чигит тайёрлаб қўяйлик!

САНОАТ ХОДИМЛАРИНИНГ АНЖУМАНИ

10 февралда Тошкентда саноат ходимларининг республика кенгаши бўлиб ўтди. Кенгаш ишида область, шаҳар, район партия комитетларининг секретарлари, область ижроия комитетлари раисларининг саноат масалалари билан шуғулланувчи ўринбосарлари партия ва комсомол ташкилотларининг секретарлари, фабрика ва завод касаба союз комитетларининг раислари. саноат корхоналари ва транспорт ташкилотларининг раҳбарлари, ишлаб чиқариш новаторлари ва илғорлари қатнашдилар.

Кенгашни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов очди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин «Республика саноатининг 1969 йилдаги иш якунлари ҳамда саноат корхоналари коллективларининг 1970 — юбилей йилидаги вазифалари тўғрисида» доклад қилди.

Доклад юзасидан музокаралар бошланиб кетди. Кенгаш қатнашчилари ўз нутқларида В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига республикада авж олиб кетган социалистик мусобақанинг кенг қулоч ёйганлиги тўғрисида, катта-катта резервлар тўғрисида гапирдилар. Бу резервлардан тўла фойдаланиш саноат ходимларининг энг муҳим вазифаси эканлиги айтилди.

Кенгаш қатнашчилари Ўзбекистон ССР саноат ва транспорт корхоналари коллективларининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларининг 1970 йилга олган социалистик мажбуриятларини қабул қилдилар.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюроси аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлари Р. Қурбонов, М. М. Мусахонов, Е. С. Насриддинова, Р. Н. Нишонов, С. Р. Расулов, М. Т. Турсунов қатнашдилар

(ЎзТАГ).

КЎКЛАМ ТАРАДДУДИ

Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхози кейинги икки йил ичида илғор хўжаликлар сафига ўтиб олди.

Айниқса бултурги якунлар қувончли бўлди. Давлатга 5200 тонна ўрнига 6600 тонна маҳсулот топширилиб, йиллик план 127 процент адо этилди. Ҳар бир гектар ердан пландаги 170 центнер ўрнига 223 центнердан сабзавот ҳосили олинди. Биргина Аҳмад Шомаҳмудов бошлиқ хўжалик ҳисобида ишловчи звенонинг ўзи пландан ташқари 93 центнер сабзавот топширди. Айни вақтда 1 центнер маҳсулот етиштиришга планда кўрсатилганидан 3 сўм кам харажат қилинди. Бундай илғорлар совхозда кўп.

Шу кунларда сабзавоткорлар кўкламга пухта тайёргарлик кўраётирлар. Улар улуғ доҳиймиз В. И. Ленин юбилейини муносиб кутиб олиш учун астойдил меҳнат қилишяпти. Суғориш тармоқлари ремонтдан чиқарилди. Парникларда иш қизгин. 4 гектар ерда плёнка остида сабзавот етиштириляпти. Совхоз ишчилари апрель ойининг охирига қадар янги карам чиқарадилар. Май ойининг биринчи ярмида шаҳарликлар шу совхоз далаларида етиштирилган бодринг ва помидордан баҳраманд бўлишади.

Шу кеча-кундузда совхоз далаларида бўлган киши қайноқ иш устидан чиқади, ҳамманинг бир тан ва бир жон бўлиб меҳнат қилаётганлигининг гувоҳи бўлади.

БУХОРО ОБЛАСТИ. Олтин конида меҳнат қилаётган пармаловчилар коллективи мунтазам равишда иш нормасини ортиғи билан адо этмоқда. Сиз суратда ана шу коллективнинг аъзоси, илғор машинист, партия аъзоси Николай Курдюковни кўриб турибсиз. У ўзига топширилган вазифаларни аъло даражада бажариш билан бирга кўпгина ёш машинистларга тажрибасини ўргатмоқда.

А. Горокрин фотоси, (ЎзТАГ).

ҒАЛЛАЧИЛИК РЕНТАБЕЛЛИ БЎЛСИН

Зомин лалмикор ерларга бой, йирик ғаллакор райондир. Бу ердаги олти совхоз ҳар йили 100 минг гектардан ортиқ майдонга дон экади ва Сирдарё областида етиштириладиган барча доннинг ярмини беради. 1-«Зомин» совхозида 50 минг гектарга яқин қишлоқ хўжалигига яроқли ерлар бўлиб, унинг 19 минг гектари ғаллазорлардан иборат. Дончилик хўжаликнинг асосий даромадли тармоғидир. Совхозда дон етиштириш ва давлатга топшириш бўйича беш йиллик план уч ярим йилда бажарилди. Шуни айтиш кераккн, совхозда ғалла майдонлари кенгаймагани ҳолда, етиштирилаётган доннинг миқдори тобора кўпайиб бормоқда. Буни қуйидаги мисолдан кўриш мумкин.

Агар 1961—1965 йиллар мобайнида 473.3 минг центнер дон етиштирилган бўлса, 1966—1969 йилларда 470 минг центнер дон олинди. Бошқача қилиб айтганда, илгариги беш йилликда ҳар йили ўрта ҳисобда 94,7 минг центнер маҳсулот етиштирилган бўлса, 1966—1969 йиллар мобайнида ҳар йили ўртача 118 минг центнердан дон олинди. Аммо ҳозирги беш йилликда ғалла майдони илгариги беш йилликдагига нисбатан кенгаймади. Демак, донни кўпайтириш асосан ҳосилдорликнинг ошиши ҳисобига бўлди. Ўртача йиллик ҳосилдорлик 1961—1965 йилларда гектар бошига 5.1 центнерни ташкил қилган бўлса 1966—1969 йилларда 7,5 центнер бўлди.

Энди совхозда дон етиштиришни кўпайтиришнинг иқтисодий томонлари билан танишайлик. 1965 йилда донни топшириш баҳоси оширилиши ва пландан ташқари топширилган дон учун устама нархлар жорий қилиниши совхознинг рентабелли хўжалик бўлишига олиб келди. Совхоз 1964 йили гектаридан 9,8 центнердан ҳосил олган ва бир центнер дон етиштиришга 4 сўм 22 тийин сарфлаган эди. Шу туфайли рентабелли даражаси 2 процентни ташкил этган эди. Чунки дончиликдан ҳаммаси бўлиб 16 минг сўм соф фойда олинган эди. Доннинг харид баҳоси ошиши совхоз экономикасини ривожлантириш, унинг даромадини ва айниқса соф фойдасини кўпайтириш, бинобарин рентабелли даражасини оширишга ижобий таъсир кўрсатди. Масалан, 1968 йили ғалла майдони бир оз қисқарди. Лекин гектаридан 9,2 центнердан ҳосил олинди ва бир центнер дон етиштиришга 5 сўм 19 тийин сарфланди. Шунга қарамай 500 минг сўмдан ортиқ соф фойда олинди ва рентабелли даражаси 88 процентга етди.

Маҳсулотнинг сифати яхшиланиши ҳам даромаднинг кўпайиши ва рентабелли даражасининг ошишига олиб келади. 1-«Зомин» совхозининг коллективи кейинги уч йил мобайнида етиштирилган доннинг сифатини тобора яхшилашга эришганликлари туфайли хўжалик 500 минг сўм қўшимча даромад қилди.

Аммо райондаги «Қизил чорвадор» ва 2-«Зомин» совхозларида бутунлай бошқача аҳволни кўрамиз. Бу хўжаликларда бултур етиштирилган доннинг миқдори илгариги йиллардагидан камайиб кетди ва бирор центнер маҳсулот ҳам юқори сортга топширилмади. Натижада илгари фойда кўриб келинган дончилик хўжаликларга зарар келтирди.

Дончиликни интенсив ривожлантиришда химиявий воситалардан кенг фойдаланиш катта аҳамиятга эга. Шунга қарамай, район хўжаликларида минерал ўғитлар ва гербицидлардан мутлақо фойдаланилмаяпти ёки жуда кам қўлланиляпти. Фикримизнинг далили учун совхозлар маҳсулотининг таннархи структурасида минерал ўғитларга қилинган харажатлар 0,5 процентни ҳам ташкил қилмаслигини кўрсатишнинг ўзи кифоя қилади. Гербицидлардан фойдаланиш ҳосилдорликни гектар бошига 2,5 центнергача ошириш имконини беради. Бошқача қилиб айтганда, гербицидлардан фойдаланиш учун ҳар гектар ер ҳисобига 5—6 сўм харажат қилинади ва ҳосилдорликнинг ошиши ҳисобига 14—16 сўмлик қўшимча маҳсулот олинади. Район хўжаликларида ана шу жуда катта ички резервлардан фойдаланишга етарли эътибор берилмаётир.

К. АЛИЕВ,
Сирдарё область қишлоқ хўжалик бошқармаси план-молия бўлимининг бошлиги.
Ғ. АЛИБЕКОВ,
бошқарма ташкилий-колхоз ишлари бўлимининг катта экономисти.

ТАШАББУСКОРЛАР ИЗИДАН

Андижондаги Володарский номли тикувчилик фабрикасининг коллективи ишлаб чиқариш самарадорлигини юксалтиришда яхши натижаларга эришмоқда. Бу ерда беш йилликнинг ўтган тўрт йили мобайнида 211 минг сўм фойда олинди ва меҳнат унумдорлиги 12 процент ўсди.

Тикувчиларнинг юбилей йилидаги режалари янада салмоқли. Бекобод металлурглари ташаббусига жавобан корхона коллективи беш йилликни муддатидан илгари бажариш, 8 минг квадрат метр газлама ва 3000 сўмлик ёрдамчи материалларни тежаб қолишга аҳд қилди. Иқтисод қилинган материал эвазига тўрт минг дона кийим-кечак тайёрланади.

М. НИЁЗОВ.

Мирзачўлликлар ташаббусига қўшилган Узбекистон районидаги Ғ. Ғулом номли колхоз сут соғувчилари юбилей меҳнат вахтасида туриб ишлаб, сут булоғини тобора кўпайтирмоқдалар. Колхознинг донгдор сут соғувчиларидан Зуҳра Аҳмедова, Нортожи Мазоҳидова, Дилбар Раҳмонова, Эргашой Шамсуддиноваларнинг ҳар бири бу йил 35-40 тоннадан сут соғиб олишга аҳд қилишган. Штатсиз фотомухбиримиз Ғ. Қосимов олган суратда ана шу илғорларни кўриб турибсиз.

ЯНГИ КОРХОНАЛАР

ИНДУСТРИАЛ ФАРҒОНА

Фарғона таърифига қўшиб айтиладиган гўзал, оромбахш, сўлим, меҳмондўст сўзлари ёнига индустриал сўзини ҳам қўшиб қўйдик. Боиси бор. Бугунги Фарғонанинг донғини Иттифоққа кетган улкан химия ва нефть корхоналарисиз, енгил, озиқ-овқат, тўқимачилик, машинасозлик ва энергетика саноатининг йирик объектларисиз тасаввур қилиб бўлмайди. Шаҳар ҳар жиҳатдан ҳам жадал юксалиб боряпти. Ленин юбилейи арафасида шаҳар саноат корхоналари сафига яна — Фарғона пойафзал фабрикаси ва сунъий ипак толалари заводи қўшилди. Бундан бошқа, азотли ўғитлар заводида эса аммиак ишлаб чиқариш қувватининг иккинчи навбати ишга туширилди.

Давлат қабул комиссияси пойафзал фабрикасини эксплуатацияга топшириш ҳақидаги актга қўл қўйган куни биз корхонанинг директори А. И. Ли билан суҳбатлашдик. Бу тадбиркор инженер ишлаб чиқариш ва партия органларида узоқ ишлаб, тажриба орттирган кадрлардан.

— Шу топда қурувчи ва монтажчиларга ҳавасим келяпти, — деди у корхонани тиклаган 14-трест бошқарувчиси Искандар Таймазовга қараб. — Чунки улар ўз ишларини тамомлаб, синовдан ўтиб, димоғлари чоғ бўлиб турибди. Биз эса энди иш бошлаяпмиз. Ҳаяжонимиз зўр. Менинг бу гапимдан Фарғонада йирик корхонани қуришга қуришибди-ю, уни ишлатадиган малакали кадрлар тайёрлаш ҳақида қайғуришмаяпти, деб гумонсираманглар. Фабрика пойдеворига ғишт қўйилиши биланоқ фарғоналик йигит ва қизлардан катта гуруҳи Тошкент, Чирчиқ ва бошқа шаҳарларга малака ва маҳорат ошириш учун юборилганди. Корхона битказилгунча улар ҳам яхшигина мутахассис бўлиб қайтишди.

Ўша мутахассислардан бири Раҳимжон Аҳмадалиев. У Тошкент пойафзалчилари ҳузурида бўлиб, тажрибали мастерлар таълимини олиб қайтди. Энди Фарғона пойафзал фабрикасининг тикувчилик цехида механиклик қиляпти. Цехдаги ҳар бир автомат ва ускунанинг доимо соз бўлиши, бенуқсон ишлашини таъминлашга ҳаракат қиляпти. Устозлари, тенгдошлари, ҳамкасблари қатори фабриканинг ишлаб чиқариш қувватини 5 миллион жуфтга етказиш йўлида катта ғайрат-шижоат кўрсатяпти.

1969 йилнинг охирги куни — 31 декабрда фарғоналиклар улкан химиянинг яна бир мўъжизасига гувоҳ бўлдилар. Химиявий толалар заводининг биринчи технологик линиясидан республика индустрияси тарихида биринчи марта ацетат ипаги олинди. Уш, Ленинобод, Марғилон шаҳарлари ҳамда водий марказидаги тўқимачилик корхоналарини сунъий тола — хом ашё билан мунтазам таъминлаб туришга асос солинди. Меҳнат Қизил Байроқ орденли 8-трест коллективи республикамиз ва Иттифоқимиздаги тажрибали қурилиш-монтаж ташкилотлари билан ҳамкорликда бунёд этган бу корхона катта истиқболга эга.

Ҳозирча заводда бир неча минг тонна сунъий тола ишлаб чиқариш қуввати ўзлаштирилди. Ундан миллионлаб квадрат-метр шойи газлама тўқиш мумкин.

— Шунда Фарғона ацетат ипаги заводи Совет Иттифоқида ишлаб чиқарилаётган сунъий толанинг катта қисмини бериш имкониятига эга бўлади. Ушанда Фарғона водийси СССРнинг табиий ипак базасигина эмас, айни вақтда сунъий ипак конига ҳам айланади, — дейди завод директори Ҳамид Умарович Муҳамедов.

Фарғонада улкан химиянинг янги корхонасини қуриб битказиш ва ишга туширишга пухта тайёргарлик кўрилди. Пойафзал фабрикасидагидек бу ерда ҳам мутахассис кадрлар тайёрлашга алоҳида эътибор берилди. Фарғоналиқ йигит, қизлардан 100 киши Ленинград ва Саратов шаҳарларида бўлиб, янги техника ва мураккаб технологияни бошқариш бўйича тажриба — малака ошириб келди. Улардан баъзилари ҳозир заводда цех, участка ва сменага раҳбарлик қилишяпти.

Химия цехининг бошлиғи Эркин Раҳимов эса бу ерга Барнаулдан келган. Қўқонда туғилиб ўсган бу йигит Тошкентда олий ўқув юртини тамомлагандан кейин мутахассислиги бўйича Барнаул ацетат ипаги заводига йўлланма олди. Қадимий рус шаҳрининг навқирон корхонаси коллективи уни самимий қарши олиб, ишчилар синфининг муқаддас анъаналарини ўргатди. Узбек йигити ўз устида қунт билан ишлади, обрў-эътибор қозонди. Уни смена бошлиғи қилиб қўйишди. Жонажон ўлкасида ҳам ана шундай корхона қурилаётганидан хабар топган ёш мутахассис Фарғонага қайтиб келди. Бу ерда ҳам унга энг масъулиятли участка — йирик цехга раҳбарлик қилиш вазифаси топширилди.

Янги корхонанинг йигирув цехига ўртоқ Мелиқўзи Асқаров раҳбарлик қиляпти. У ўз ишини яхши билади, коллектив билан ишлашда кўп тажриба орттирган. Цехдагина эмас, корхонада ҳам ҳурмати жойида. Цех коллективи завод ишга тушган кунноқ нозик химиявий толани йигириш технологиясини мукаммал ўзлаштириб олганлигини намойиш қилди. П. Метечко, М. Саидов, Г. Касаткина, Г. Шакурова, В. Иванова, И. Ғуломбоев сингари ўз касбининг усталари машина ва ускуналарни бир меъёрда бенуқсон ишлатиб, юбилей вахтасининг биринчи зарбдорлари бўлишди.

Ҳа, гўзал Фарғонанинг индустриал қуввати тез ўсиб бормоқда. Ҳозирдаёқ у республикамизнинг йирик саноат марказларидан бири бўлиб қолди.

Д. ЭРГАШЕВ.

Бухоро области. Кимёгарлар шаҳри Навоий йилдан-йилга янада кўркам, серфайз бўлиб бормоқда. Ҳозир бу ерга келиб, шаҳарнинг ҳусни-жамолини кўрган киши қисқа муддатда шунчалик кенг кўламда қурилиш ишлари бажарилгани, янги кафтдек текис кўчалар, ҳушбичим кўпқаватли уй-жойлар қурилганига ишониши қийин. Бу шаҳарнинг тикланиши чўлда замонавий шаҳарлар қуришнинг намунали тажрибаси бўлиб қолди. Суратда: Навоий шаҳри кўриниши.

А. Усмонов ва А. Горокрик фотоси. (ЎзТАГ).

ФАН ВА ҲАЁТ

СИРЛИ „САНДИҚ“

Қадим замонларда конларни устки тузилиши — ранги, ялтироқлиги, қаттиқлиги ва бошқа хоссаларига қараб аниқлаганлар. Бизнинг давримизда эса фан ва техниканинг ўсиши натижасида кон топиш усуллари янада такомиллашди. Қизиғи шундаки, ҳозир геологларимиз босиб ўтмаган биронта тоғу-тош, паст-текислик, чўлу биёбон қолмаган бўлса керак. Шу илмий изланишлар туфайли кўплаб фойдали қазилма конлари очилди ва улар ишлаб чиқаришга топширилди. Эндиги вазифа киши кўзидан яшириниб ётган еримиз ичкарисидаги конларни излаб топишдан иборат. Ана шундай сирли жавоҳирлар «сандиғи»ни очишда ўзбек геологларининг ҳам қўшаётган улуши катта. Шундай тиниб-тинчимас она-ер ошиқларидан бири Мухтор Аҳмаджоновдир.

Ўзбек олими республикамизда конларни излаб топишнинг янги методларини ишлаб чиқди ва бу соҳада илмий ютуқларга эришди. Тянь-Шань тоғлари билан «қўлтиқлашиб» ётган Қизилқум жойлашган территориялар Ғарбий Ўзбекистон деб аталади. Бу майдонда Нурота, Зирабулоқ — Зиёвуддин, Култуктоғ, Ауминзатоғ, Томдитоғ, Кокпатас каби паст тоғлар бор. Бу районлар Ватанимизнинг бирдан-бир олтин, вольфрам, гилмоя ва каолин конлари манбаига айланди. Бу конларни истиқболи порлоқ, деб аташ мумкин. Шунинг учун ҳам бу районларни ўрганишга қизиқиш тобора ортиб бораётир. Мухтор Аҳмаджонов 15 йиллик илмий ҳаётини шу районларни тадқиқ этишга бағишлади. Тинимсиз меҳнат қилди, изланди. Тоғу-тошларни, жазирама саҳроларни матонат билан кезиб чиқди, ернинг ички тузилишини эринмай ўргаиди. Қанчадан-қанча ер кесимини акс эттирувчи схема-карталар тузди ва тоғ жинсларидан намуналар тўплади. Парма қудуқ материалларини микроскоп орқали текширди. Шулар асосида янги илмий фаразлар, кейинчалик асосли қонунлар яратди. Бу қонунлар кўпгина илмий кенгашларда мунозара ва тортишувларга сабаб бўлди...

Бажарилган ишларнинг асосий моҳияти шундан иборатки, Мухтор Аҳмаджонов ер ҳаракатини тасдиқловчи геосинклиноль назариясини янги ғоялар билан бойитди. Унинг фикрича, бу жараён узлуксиз бўлмай гоҳо тўхтаб, иккинчи ҳолатга ҳам ўтиши ва яна қайталаниши мумкин экан. Шу ғоя асосида у Ғарбий Ўзбекистонда биринчи бўлиб ернинг қадимий ёшига кирувчи ётқизиқларини аниқлади.

Олим планетамиздаги олтин конларининг тузилишини Мурунтов ва бошқа конлар билан солиштириб, Ғарбий Ўзбекистонда Африка типидаги олтин конларини излаб топиш мумкинлигини ҳам каромат қилди. Бундан ташқари М. Аҳмаджонов Ғарбий Ўзбекистоннинг кўздан яшириниб ётган ер ички анатомиясини ўрганди. Натижада турли фойдали қазилмаларнинг металлогеник минтақалари тадқиқ қилинди. Унинг шу район учун тузган тоғлар ва ер қатламларининг ички тузилишини кўрсатувчи харитаси салмоқли меҳнат самараси ўлароқ, мақтовга сазовордир. Бу таклиф ва кашфиётлар кундалик геологик ҳаётимизга татбиқ қилинмоқда ва ўзининг ижобий натижаларини бермоқда.

М. ЗОКИРОВ, геолог.

МАСЪУЛИЯТ ВА ИШОНЧ

ЛЕНИНЧА ИШ УСЛУБИ УЧУН

Депутат бўлиш совет кишиси учун катта бахт. Халқимиз энг яхши фарзандларини, ишда, юриш-туришда ўзини кўрсатган, коллективда обрў топган кишиларни депутатликка сайлайди, уларга юксак ишонч билдиради. Депутат эса халқ ишончини оқлашга интилади. Биз депутатнинг муқаддас бурчи, масъулияти ҳақида кўп гапирамиз. У нималардан иборат?

Депутатнинг бурчи элга хизмат қилишдир. Депутат учун бундан муҳим, бундан масъул вазифа йўқ. Унинг зиммасига ғоят катта масъулиятлар юкланади. Депутат ленинча ғояларнинг тантанаси учун курашда ҳамиша олдинги сафда бўлиши, оммага етакчилик қилиши, давлатни идора этишда фаол қатнашиши керак. У юрса-турса шу юксак бурчни ўташ ҳақида ўйлайди. Масъулиятни сезади ва ҳис қилади.

Биз ишлаш ва масъулиятни ҳис этишни Владимир Ильич Лениндан ўрганишимиз керак. Унинг сермазмун ҳаёт йўли биз учун катта мактабдир. Ленининг ўткир назаридан ҳеч нарса четда қолмас эди. Ишчан, ташаббускор, мард кишиларни ғоят қадрлар, масъулиятни англамайдиган, бефам кадрларни эса қаттиқ жазолашни талаб қиларди.

Балиқчи район ижроия комитети ўз фаолиятида, ҳар бир ишга ленинча принцип нуқтаи назаридан ёндошишга интиляпти. Советлар, депутатлар ва мансабдор шахсларнинг халқ олдидаги жавобгарлигини ошириш, сессияларнинг ишини кучайтириш — ижрокомнинг диққат марказида турадиган бўлиб қолди. В. И. Ленин бундан ярим аср илгари бундай деган эди: «Бизнинг фикримизча, давлат омманинг онглилиги билан кучлидир. Омма ҳамма нарсани билиб, ҳамма масалани муҳокама қилиб, ҳамма ишни онгли суратда бажаргандагина, давлат кучли бўлади».

Сессиялардан бирида депутатларнинг онги ва масъулиятини ошириш учун уларнинг ўқишини ташкил этиш масаласи кўтарилди. Ижроком ва унинг аъзолари буни оқилона таклиф сифатида қабул қилдилар. Чунки, ҳар бир депутат ғоявий жиҳатдан чиниққан, сиёсий, илмий ва техникавий билимга эга бўлиши, сайловчиларнинг айрим саволларига жавоб беришда қийналмаслиги лозим. Биз ана шуни эътиборга олиб, ҳар кварталда бир марта депутатлар семинарини ўтказишга қарор қилдик.

Бултур тўрт марта семинар ўтказилди. Семинарга қишлоқ Советларининг раислари, доимий комиссияларнинг раҳбарлари ва барча депутатлар таклиф қилинди. Ҳар бир семинар пухта тайёргарлик билан ва ишчанлик вазиятида ўтди. Уларда депутатларнинг ҳуқуқ ва бурчлари, сайловчилар олдида ҳисоб бериш тартиби, сессия ва мажлисларни қандай ўтказиш, масалалар тайёрлаш, конкрет вазифалар ва уларни амалга ошириш йўллари, халқаро майдонда ҳамда мамлакат ичида рўй бераётган воқеалар, ўзгаришлар, янгиликлар ҳақида қизиқарли суҳбатлар ўтказилди. Суҳбат ва лекцияларни ижроком раҳбарлари, бўлим бошлиқлари, мутахассислар тайёрладилар.

Бу эса ўз навбатида депутатларнинг билим савиясини ва ташаббускорлигини ошириб, топширилган иш учун масъулиятнинг кучайтиришга хизмат қиляпти.

Ўтган сайловда 101 киши район Советига депутат қилиб сайланди. Халқ сайлаб қўйган кишилар — депутатларнинг ижтимоий состави қуйидагича: 7 киши пахтачилик бригадасининг бошлиғи, 16 депутат колхоз раиси, партком секретари, агроном, зоотехник, 46 депутат инженер ва техник, давлат идоралари, маиший хизмат комбинати хизматчилари, савдо ва медицина ходимлари, қолган 32 депутат эса оддий меҳнаткашлардир. 491 меҳнат аҳли қишлоқ Советларининг депутати. Улар халқ хўжалигининг ҳамма жабҳаларида етакчилик қилмоқдалар. Ленин васиятларини амалга ошириш учун курашда шахсий намуна кучини, ташаббус ва ташкилотчилик кучини кўрсатишяпти.

Мана, бир мисол. СССР Олий Советининг депутати Турдихон Сатторованинг номи бутун республикага маълум ва машҳур. У 18 йилдан бери «Пахтакор» колхозида бригада бошлиғи бўлиб ишлайди. Турдихон бригадаси ҳосилдорликни гектар бошига 26 центнердан 36 центнерга кўтарди. Об-ҳаво ноқулай келган бултурги оғир шароитда ҳам 80 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил олди.

Донгдор бригада азаматлари Мирзачўлдаги Ленин номли совхоз коллективининг ватанпарварлик чақириғига Балиқчида биринчилар қатори қўшилдилар ва 1970 йил режаларини белгиладилар Юбилей йилида 40 центнерлик маррани эгаллаймиз. Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигигача компост тайёрлаш, маҳаллий ўғит чиқариш, ариқ-зовурларни тозалаш ишларини ниҳоясига етказамиз ва ерни чигит экишга тахт қилиб қўямиз, дейишяпти.

Турдихон депутатлик бурчини юксак даражада ҳис қилади. Тез-тез сайловчилар орасида бўлиб, улар билан суҳбатлашиб туради. Меҳнаткашларнинг қувонч ва ташвишларига шерик бўлиш билан бирга, талаб ва эҳтиёжларини ўрганиб, тегишли ёрдам кўрсатади.

Районимизда ўз вазифасини садоқат билан ўтаётган депутатлар оз эмас. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, район Советининг депутати Абдуҳамид Мадаминов ана шундай ишчан ва ташкилотчи депутатлардан биридир. У 1965 йили кам ҳосилли Охунбобоев номли колхозга раис қилиб сайланган эди. Мадаминов хўжаликка ленинча раҳбарликни амалга оширди. Одамларда меҳнатга иштиёқ уйғотди. Колхозчиларнинг давлат планларини бажариш учун масъулияти кучайтирилди.

Кўрилган тадбир чоралар ўз самарасини кўрсатди. Колхоз илғорлар қаторига ўтиб олди. Тўрт йилда ҳосилдорлик гектар бошига 5 центнердан ошди. 1969 йил ҳам муваффақиятли якунланди. 1070 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30.5 центнердан хирмон кўтарилди.

Карл Маркс номли колхознинг бригада бошлиғи Рисолатхон Деҳқонова ҳам бошқаларга ибрат бўладиган принципиал, меҳнатсевар депутатлардан. У район Советининг депутати сифатида кўп ишлар қилди. Бултур ҳар гектар ердан 32.3 центнердан ҳосил олган бу бригада азаматлари бу йил ҳосилдорликни 35 центнерга етказишга аҳд қилдилар. «Қизил юлдуз» колхози чорвадорлари Жўрахон Эрманқуловага юксак ишонч билдириб, район Советининг депутатлигига сайлашган. Жўрахон халқ ишончини ҳалол меҳнат билан оқлаяпти. Бурноғи йили 37 тонна, ўтган йили 38 тонна сут соғиб олди. 1970 йилда 40 тонна сут соғиб олмоқчи.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Бошқа депутатлар ҳам ўзлари ишлаётган соҳаларда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақага бош-қош бўляптилар Депутатларимиз меҳнатда шахсий намуна кўрсатиш билан бирга Бекобод металлургия заводи ва Мирзачўлдаги Ленин номли совхоз коллективлари бошлаган ташаббуснинг моҳиятини колхозчиларга тушунтирмоқдалар. Райондаги депутатлар группаларининг диққат-эътибори ҳам ана шунга қаратилди.

Сессия ва мажлислар депутатларнинг масъулиятини, ижодий активлиги ва мустақиллигини оширишнинг муҳим формаларидандир. Район ижроия комитети, қишлоқ Советлари ана шуни эътиборга олиб, сессия ва мажлисларни юқори савияда ўтказишга ҳаракат қилмоқдалар.

Депутатнинг масъулияти ҳақида яна кўп гаплар айтиш мумкин. Энг муҳими, унинг зиммасига ишда, ўқишда, юриш-туришда, кишилар билан муомалада, оилада шахсий намуна кўрсатиш юкланади. Депутат одамларнинг иш шароити, соғлиғи, маданий-маиший аҳволидан хабар олиши, уларнинг эҳтиёжларига қулоқ солиши ва зарур бўлганда ёрдам қўлини чўзиши, меҳрибонлик кўрсатиши керак. Ленинча ишлаш мана шуларни тақозо этади.

М. ЎРИНОВ,
Меҳнаткашлар депутатлари Балиқчи район Совети ижроия комитетининг раиси.

СИРДАРЁ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

ГУЛИСТОН, («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). Бу ерда область партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленумда область партия комитетининг биринчи секретари Е. Тасанбоев «Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVII пленумининг пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисидаги қарори ва область партия ташкилотининг вазифалари ҳақида» доклад қилди. Шунингдек, пленумда КПСС Марказий Комитети «Ярославль шаҳар партия ташкилотида партия йиғилишларини ўтказиш практикаси тўғрисида»ги қарори ва область партия ташкилотининг вазифалари ҳақида»ги масала ҳам муҳокама қилинди. Бу масала бўйича область партия комитетининг секретари ўртоқ М. Умбетов доклад қилди.

Пленум ҳар иккала масала юзасидан тегишли қарорлар қабул қилди.

ГАЗЕТА САҲИФАЛАРИДА

Ленин васиятлари амалда

«Бухоро ҳақиқати» газетаси ўзининг бутун бир сонини «Улуғ Ленин васиятлари амалда» деган мавзуга, қадимий ва навқирон Бухорода социалистик индустриянинг равнақига бағишлади. Унда индустриал Бухоранинг ўтмиши, хозири ва келажаги ҳақида ҳикоя қилиб берилади. Саҳифаларда область партия комитетининг секретари А. Абдурауповнинг «майда ҳунарманчиликдан — улкан саноатга», Мурунтов олтин кони экскаваторчиси Г. Биджеловнинг «Зарафшон кўрки», Навоий ГРЭСи инженери Я. Сметанкиннинг «Бизнинг нурхона» ва индустриал Бухоронинг бошқа саноат корхоналари равнақи ҳақидаги материаллар ўрин олган.

Ленин мангу яшайди

КПСС Марказий Комитетининг Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган Тезисларида «Лениннинг барҳаёт ғоялари ва ишлари, Ленин ҳаётининг улуғ жасорати Совет кишилари учун, бутун дунё меҳнаткашлари учун илҳом ва оптимизмнинг битмас, туганмас манбаи бўлиб хизмат қилади» дейилади. Шунинг учун ҳам совет мамлакати ва бутун жаҳон Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олишга қизғин тайёргарлик кўрмоқда. Доҳий юбилейига Ўзбекистон пойтахти меҳнаткашлари ҳам муносиб меҳнат совғалари тайёрламоқдалар.

«Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари шаҳарнинг ҳар бир районида меҳнаткашлар доҳий юбилейини кутиб олишга қандай ҳозирлик кўраётганликлари ҳақида ҳикоя қилувчи саҳифалар беришга қарор қилиб, куни кеча газеталарнинг навбатдаги сонини Ленин районига бағишлади. Газета саҳифаларида революцион, жанговар ва меҳнат анъаналарини давом эттираётган ишчилар синфи ҳақида ҳикоя қилиб берилди. Пойтахт газеталарининг бу ташаббуси тахсинга сазовордир.

АХБОРОТ

КЕЧАГИ ПОЧТАДАН

ДОҲИЙГА БАҒИШЛАНГАН ФИЛЬМЛАР ҲАФТАЛИГИ

Самарқанд шаҳар кинотеатрларида Ленинга бағишланган фильмлар ҳафталиги ўтказилаётир. Томошабинларга «Ленин бўлган жойларда», «Ленин Самарада», «Узоқ Шушенский қишлоғида», «Ленин Польшада» каби ўнлаб фильмлар намойиш қилинди.

ҚУВОНИШ ГАЗИ

«Каракалпакнефтегазразведка» тресть геологлари узоқ Устюрт ясси тоғларида янги газ манбаи борлигини аниқладилар. Бу ердаги Қувониш майдонида чуқурлиги 2224 метрли қудуқдан ҳар кеча-кундузда 250 минг куб метр газ олинадиган «зангори олов» манбаи очилди.

Янги топилган конда синаш ва тадқиқот ишлари давом эттирилаётир.

КОЛХОЗДА АТС

Самарқанд область, Оқдарё районидаги «Коммунист» колхозида янги радиоузел ишга туширилди, 50 номерли автомат-телефон фойдаланишга топширилди.

ЯНА БИР ОЛТИН КОНИ

Меҳнат Қизил Байроқ орденли Самарқанд геология трестининг Зарафшон геология-қидирув экспедицияси Шимолий Нурота геология ва съёмка партиясининг ишини яхши баҳолади. Саккиз ой давом этган қидирув ишларидан сўнг Нурота тоғларида яна бир олтин кони топилди.

К. МУСАМУРОДОВ.

Янгиликлар, ХУШХАБАРЛАР

Республикамиз цемент корхоналари коллективлари доҳий юбилейи олди меҳнат вахтасида ишлаб, катта меҳнат муваффақиятини қўлга киритдилар. Янги йилнинг уч декадасида пландан ташқари 4,5 минг тонна цемент ишлаб чиқарилди. Бу муваффақиятга ойлик планни 105 процент бажарган Бекобод цемент комбинати коллективи айниқса салмоқли ҳисса қўшди.

* * *

Фарғона областидаги Қувасой ғишт заводи январь ойида юқори кўрсаткичга эришди. Маҳсулот ишлаб чиқариш плани 115 процент бажарилди ёки планга қўшимча қурилиш ташкилотларига 1 миллион дона пишиқ ғишт жўнатилди. Шунча ғиштдан 4 минг квадрат метр уй-жой бинолари қуриш мумкин.

* * *

Чирчиқ шаҳридаги ойна заводи юбилей йилини зафарли бошлади. Аҳил коллектив ойлик планни 111,7 процент бажарди. Тошкент ва Чирчиқ шаҳарлари қурилишига белгиланганидан 27 минг квадрат метр кўп турли ҳил ойна етказиб берилди.

* * *

Пойтахтимиздаги 1-ун комбинати республикамиздаги энг биринчи корхоналар қаторида ишлаб чиқаришни планлаштириш ва моддий рағбатлантиришнинг янгича системасига ўтган эди. Бу янгилик йил сайин самарасини кўрсатмоқда. Корхона 1969 йилда йиллик пландан ташқари 1 миллион 120 минг сўмлик сифатли маҳсулот ишлаб чиқарди. Жами маҳсулотнинг таннархи 104 минг сўмга камайди. Олдинги йиллардагига нисбатан анча кўп — 919 минг сўм соф даромад кўрилди. Бу пландагидан 223 минг сўм ортиқдир.

МАРКСЧА-ЛЕНИНЧА ИҚТИСОДИЙ НАЗАРИЯ ПРОБЛЕМАЛАРИ

100

ИҚТИСОДИЙ РАЙОНЛАШТИРИШ

Иқтисодий районлаштириш халқ хўжалигини бошқаришда, ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришни планлаштиришда, республикалар, областлар ва районлар хўжалигини рационал ташкил этишда жуда муҳим аҳамиятга эга. Иқтисодий районлаштириш табиий, иқтисодий ва меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишга, ижтимоий меҳнат унумдорлигини оширишга ёрдам беради.

Марксизм-ленинизм асосчилари социалистик ишлаб чиқаришни территория бўйича энг рационал, комплекс ташкил этиш мумкинлигини доҳиёна башорат қилдилар. Ф. Энгельс **«Ўз ишлаб чиқарувчи кучларининг гармоник бирлигини ягона умумий план асосида ўрнатишга қобил бўлган жамиятгина саноатни бутун мамлакат бўйича унинг ривожланиши ва сақланиши учун, шунингдек, ишлаб чиқаришнинг бошқа элементларининг ҳам тараққий этиши учун энг қулай қилиб жойлаштиришга эриша олади»** деб ёзган эди (К. Маркс ва Ф. Энгельс. Асарлар, 20 т. 307-бет).

Социализм даврида халқ хўжалигини территория бўйича ташкил этишга боғлиқ бўлган район комплекслиги ғояси В. И. Ленин томонидан ишлаб чиқилди.

В. И. Ленин районлаштириш назариясини ишлаб чиқишга ўтган асрнинг 90-йилларида, яъни «Россияда капитализмнинг ривожланиши» номли машҳур асарини босмага тайёрлаган вақтдаёқ киришган эди. Бу классик асарда 1861 йил ислоҳотидан кейин Россияда капитализмнинг ривожланиш жараёнига марксистик таъриф берилди, народникларнинг ғоявий заиф, асоссиз фикрлари очиб ташланди, шунингдек районлар бўйича тадқиқ этиш методи асослари ишлаб чиқилиб амалда қўлланилди.

Шуни айтиш кераккки, В. И. Ленин асарда иқтисодий районларни ажратиб кўрсатиш вазифасини махсус қилиб қўймаган эди. Лекин Россияда капиталистик муносабатларнинг ривожланиши хусусиятларини тадқиқ этар экан, капитализмнинг тараққиёти таҳлилини мамлакат районлари бўйича бериш зарур деган хулосага келди. Чунки капитализмнинг ривожланиш жараёнини районлар бўйича тўлиқ таҳлил қилмасдан туриб мамлакат ишлаб чиқаришига чуқур марксистик таъриф бериб бўлмасди.

В. И. Ленин районлар бўйича меҳнат тақсимотини хўжалик тармоқлари бўйича меҳнат тақсимотига қарши қўйгани йўқ, аксинча, бу классик асарнинг барча бобларида меҳнатнинг тармоқлар ва районлар бўйича тақсимоти бирлиги ҳақидаги назарий қоидаларни аниқ баён қилиб берди.

Владимир Ильич Россияда аввал деҳқончиликдаги, сўнгра саноатдаги капитализмнинг ривожланишини тадқиқ этар экан, қайта ишловчи саноатнинг кон саноатидан ажраб чиқишини, қишлоқ хўжалиги тармоқларининг районлар бўйича тақсимланишини, ихтисослашган саноат ва қишлоқ хўжалиги районлари вужудга келаётганини, Россияда ички бозор таркиб топаётганини аниқ кўрсатди. У территориал меҳнат тақсимотининг ривожланиш жараёнида бир хил қишлоқ хўжалик районлари иккинчи хил қишлоқ хўжалик районларига бозор бўлиб қолаётганлигини биринчи бўлиб кўрсатиб берди.

В. И. Ленин исботлаганидек, ислоҳотдан кейинги хўжаликнинг характерли белгиларидан бири шуки, саноат ва қишлоқ хўжалиги ривожланиш босқичларига қараб районларга ажралади. Турли районларнинг ажралиб чиқиши ва деҳқончилик ҳамда саноатнинг ўсиши тўғрисидаги чуқур таърифни В. И. Ленин асосий масалани, яъни халқ хўжалиги тармоқларининг ривожланиш хусусиятларини, бинобарин Россияда капитализмнинг ривожланишини кўрсатиш учун келтиради. Бунда хўжалик тармоқларини ўрганишда районлар бўйича тадқиқ этиш методи қўлланилганлиги аниқ кўриниб турибди. Ленин районлар бўйича ўрганиш методини территориал меҳнат тақсимоти тараққиёти конкрет йўлларини тадқиқ этишга асос қилиб олди.

В. И. Ленин асарларидаги энг муҳим жиҳатлардан бири шуки, Россияда капитализмнинг ривожланишини тадқиқ этишда ишлаб чиқариш, яъни ишлаб чиқарувчи кучлар билан ишлаб чиқариш муносабатлари биринчи марта яхлит кўрсатилган. Иқтисодий районлаштириш билан шуғулланган барча олимлар В. И. Ленинга қадар ишлаб чиқаришнинг асосан моддий-техника томонларини ўрганиб келганлар. Бу жиҳатдан революциядан илгариги олимлардан П. П. Семёнов-Тянь-Шаньскийнинг 1880 йилги районлаштириши айниқса эътиборни жалб этади. Тянь-Шаньскийнинг бу иши иқтисодий ҳақиқатни аниқ акс эттирган эди. Шунинг учун ундан 1920 йилларгача, яъни В. И. Ленин раҳбарлигида ишлаб чиқилган Госпланнинг районлар схемаси вужудга келгунга қадар статистик иқтисодий ишларда фойдаланиб келинди.

Шундай қилиб, фақат В. И. Ленин биринчи бўлиб мамлакатнинг ижтимоий тузум тараққиётини ҳам ҳисобга олган ҳолда мамлакатни районларга ажратди. В. И. Ленин мамлакатни районлар бўйича, ишлаб чиқарувчи кучларнинг тараққиёти доираси ва ижтимоий муносабатлар бўйича таърифлаб, районлар экономикаси таҳлилига тарихий ёндошди. Районлаштириш билан шуғулланган олимлардан ҳеч бирида ҳодисаларни қараб чиқишда В. И. Лениндагичалик аниқ тарихийлик йўқ. В. И. Ленин, масалан, Россия саноати тарихий тараққиётнинг уч босқичини: биринчи босқич — уй саноати (ҳунармандчилик), иккинчи босқич — капиталистик мануфактура ва учинчи босқич — капиталистик фабрика босқичларини ўтганини кўрсатди. Тарихийлик методи В. И. Ленинга иқтисодий ҳодисалар моҳиятига бениҳоя чуқур кириб бориш имконини берди.

В. И. Ленин деҳқончиликнинг тараққиёт жараёнини ўрганиб, Россиянинг Европа қисмида қишлоқ хўжалик районларининг қуйидаги тўрт типини ажратиб кўрсатди:

Владимир Ильич қишлоқ хўжалигини районларга ажратар экан, қишлоқ хўжалигида капитализмнинг ривожланиши ҳамма жойда рўй берганини аниқ кўрсатади ва ишонарли қилиб исботлайди. Тўғри, бундай қишлоқ хўжалиги районлари тараққиёт даражаси ва суръати жиҳатидан бир-биридан жуда фарқ қилган.

В. И. Ленин Россия саноати ва қишлоқ хўжалигида капитализмнинг ривожланишидаги районлараро фарқларни системага солиш билан жаҳон адабиётида биринчи бўлиб иқтисодий районларни мамлакатда аҳолининг бир жойдан иккинчи жойга кўчиши характерига қараб ажратади.

Ленин иқтисодий районларга ажратиш билангина кифояланиб қолмай, улар ўртасидаги алоқаларни таҳлил ҳам қилган. Капитализм тараққиёти шароитида бу алоқалар антогонистик эди, яъни районлар бир-бирига қарши курашар эди. Масалан, Урал янги металлургия район Жануб билан, янги ғаллакор районлар эскилари билан курашган ва ҳоказо.

В. И. Ленин томонидан ишлаб чиқилган районлаштиришнинг назарий асослари Россияда иқтисодий районлаштириш назарияси ва практикасининг бундан буёнги ривожланишига ёрдам бериши лозим эди. Бироқ бундай бўлмади. Кўпгина рус олимлари Октябрь революциясига қадар районлаштириш масалаларини Ленин кўрсатгандан тамомила бошқа йўналишда ишлаб чиқишда давом этдилар. Шунинг учун ҳам районлаштириш методологиясининг совет даври тўғридан-тўғри В. И. Лениннинг «Россияда капитализмнинг ривожланиши» асаридан бошланди, дейиш мумкин.

Октябрь революцияси ғалабасидан сўнг мамлакатни иқтисодий районлаштиришга катта эҳтиёж туғилди. **Иқтисодий районлаштириш масалалари,** — деб ёзган эди В. И. Ленин замондоши академик Г. М. Кржижановский, — **Совет давлати қурилишининг дастлабки йилларидаёқ кенг йўлга қўйилган ҳамда партия ва Совет қурилишининг навбатдаги вазифалари халқ хўжалигини бошқариш масалалари билан боғланган эди.**

Октябрь революциясидан икки ой кейин, 1917 йил декабрида Халқ хўжалиги Олий Совети ҳамда район халқ хўжалиги кенгашлари ташкил этилди. Ана шу муносабат билан мамлакатни иқтисодий районлаштириш масалалари ишлаб чиқилди.

1918 йил декабрь ойида Халқ хўжалиги советларининг II Бутунроссия съезди чақирилади. Бу съезд ўша вақтдаги Россия Европа қисмининг губерня ва уездларга маъмурий бўлинишини эскириб қолган деб топди, чунки бундай бўлиниш планлаштириш ва халқ хўжалигини бошқаришнинг янгича талабларига жавоб бера олмас эди Съезд қарорларида Россияни янгидан районлаштириш кераклиги қайд қилинди. Бу туб вазифалар муносабати билан Советларнинг VII съезди Бутунроссия Марказий Ижроия Комитетига РСФСР нинг янги маъмурий-хўжалик бўлиниши ҳақидаги амалий масалани ишлаб чиқишни топширди.

1920 йил кириб келди. Мамлакат учун оғир йилларда В. И. Ленин раҳбарлигида халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 10-15 йилга мўлжалланган биринчи перспектив плани (ГОЭЛРО плани) ишлаб чиқилди, Г. М. Кржижановский раҳбарлигидаги олимлар ва мутахассислар группаси ГОЭЛРО планини тузишга киришганда В. И. Ленин бу давлат комиссиясига ўзи тузган мамлакат иқтисодий районлари дастлабки схемасини таклиф этади. ГОЭЛРО плани районлар бўйича ана шу схема бўйича ишлаб чиқилди. Бу планда Россияни қолоқ мамлакатдан илғор индустриаль-аграр мамлакатга айлантириш йўллари белгилаб чиқилган.

КЎРКАМ, ШИНАМ, ҚУЛАЙ

Тошкентдаги собиқ Қашқар маҳалласига тушган уй-жой биноларининг меъморлари Бутуниттифоқ кўригида иккинчи мукофот олишди

Азим Тошкент шаҳрининг қоқ ўртасида барпо этилган Ц—4, Ц-5 микрорайонларида бўлганмисиз? У ерда қардош халқларнинг саховати, қардошлик ёрдами билан хушбичим бинолар қад кўтарган. Архитектуранинг намунаси бўлган кўк ўпар уйлар-биноларнинг қуёш нурида ярақлаб турган нафис жилоси кишини мафтун қилади.

Ўтган йил охирида СССР Архитекторлар союзи доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан Бутуниттифоқ архитектура кўриги ўтказди. Кўрик жюриси мамлакатимизда кейинги уч йил ичида шаҳарлар қурилиши жамоат ва маъмурий бинолар, қишлоқ посёлкалари қурилиш тарихий обидаларни қайта тиклашда архитектура соҳасида эришилган ютуқларни кўриб чиқди. Мукофотланган 16 архитектура асари орасида Тошкент шаҳрида қурилган Ц—4, Ц—5 микрорайонларидаги 2 ва 9 қаватли уй-жой биноларининг лойиҳалари ҳам бор эди. У иккинчи мукофот билан тақдирланди. Ц-4, Ц-5 микрорайонларида қурилган 2 ва 9 қаватли уй-жойлар М. Владимиров, В. Коробов, К. Красильников, А. Криппа, Б. Рубоненко, И. Соболев, И. Ульяницкая каби архитекторлар ва Л. Болоновский, М. Вяземская, Н. Зайонц ,Б. Мясников, Б. Шумилин каби инженерларнинг лойиҳаси асосида қурилган эди.

— Бу бинолар қурилишида маҳаллий шароит, хусусан пойтахтимиз шароити ҳисобга олинганлиги архитектурамизнинг муваффақияти деб қабул қилинди, — дейди республика архитекторлар союзининг раиси Фарҳод Турсунов, — Ц-4, Ц-5 микрорайонларидаги кўп қаватли биноларда аҳолининг яшаши, дам олиши учун ҳамма қулайликлар яратилган. Ҳозирги кунда ўз ҳуснини кўз-кўз қилиб турган бу бинолар шаҳримиз кўксига гулдек ярашиб тушди. Микрорайонда истиқомат қилувчиларнинг болалари учун боғча, мактаб, хиёбонлар уй ёнида. Ҳар бир уйнинг биринчи қаватида савдо магазинлари, кафе, ошхона, маиший комбинатлар жойлашган.

Жюри комиссияси микрорайондаги 2 қаватли уйлар катта оилаларга мўлжаллаб қурилганлиги ва олдида ёзги ҳовлиси борлиги, 9 қаватли уйларнинг ойналари иқлимга мос ҳолда кенг ишланганини маъқуллади.

Бинокорлар ва архитекторлар қўлида янгилик куртак ёзади. Улар ҳамма ерда гўзаллик яратишади. Ц—4, Ц—5 микрорайонларида қад кўтарган уй-жойлар бунинг мисоли. Келгусида кўплаб қуриладиган ана шундай уйлар шаҳримизнинг жамолини яна ҳам очиб юборади.

Ш. ҚУРБОНОВ.

Калинин районидаги Охунбобоев номли колхознинг сабзавоткорлари бу йил 90 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 25 тоннадан помидор, 50 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 24 тоннадан эртаги карам олиш ва бодринг, бақлажон, булғор гармдорисидан мўл ҳосил етиштиришга қарор қилдилар. Шу мақсадда парникларда 2.5 миллионта карам ва 300 мингта помидор кўчати етиштирилди. Суратда: парник хўжалигининг бригадири Сайфулла Саъдуллаев (чапда) ва парникчи Турғун Тожибоев карам кўчатларини кўздан кечиришяпти.

Қ. Розиқов фотоси
(ЎзТАГ фотохроникаси)

БИЗНИНГ ЯРМАРКА

Совет кишиларининг фаровонлиги ортиб борган сари уларнинг харид қуввати ҳам юксаляпти. Буни кейинги вақтларда республикамиздаги маданий моллар билан савдо қиладиган тармоқларнинг иш натижаларидан ҳам яхши англаб олса бўлади. Аҳолига савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш учун зарур тадбирлар кўрилмоқда.

Шу мақсадда биз республика маданий моллар улгуржи савдо базасида ўзига хос бир ярмарка ташкил қилдик. Ярмаркада бир қанча бўлимлар бўлиб, уларда радио ва телевизорлар, ўқув қуроллари ҳамда идораларда ишлатиладиган буюмлар, фотоаппаратлар ҳамда бошқа хил маданий моллар алоҳида-алоҳида хоналарда кўргазма тариқасида намойиш қилинмоқда. Ярмарка бўлимларида минглаб хил буюмлар кўз-кўз қилиб қўйилган.

Ярмаркани ташкил қилишдан мақсад нима? Жойлардаги маданий моллар билан савдо қилувчи магазинларнинг ходимлари аҳолининг қандай буюмларга кўпроқ эҳтиёж сезишини кун сайин ўрганиб бормоқдалар. Улар қайси районда ва қайси областда қанақа буюмлар кўпроқ сотилишини ҳисобга оладилар. Биз ташкил қилган ярмаркада республикамиз ва мамлакатимизнинг турли корхоналарида ишлаб чиқарилаётган саноат маҳсулотларининг намуналари қўйилган. Республикамиздаги савдо тармоқларининг вакиллари ярмаркага келиб намойиш қилинаётган у ёки бу буюмни ўз кўзлари билан кўриб, аҳолининг талабига қанчалик жавоб беришини назарга оладилар.

Ярмаркадаги буюмларнинг қайси хилларидан қачон қанча олажаклари ҳақида буюртмалар берадилар. Шу тариқа бизнинг базамиз билан жойлардаги савдо ташкилотлари ўртасида шартномалар тузилади. Ана шу шартномалар бўйича биз келишилган муддатларда белгиланган буюмларни жойларга етказиб беришимиз зарур бўлади.

Доҳий В. И. Ленин юбилейи нишонланадиган йилда базамиз коллективи юксак мажбуриятлар олган. Беш йиллик планни муддатидан илгари— сентябрь ойигача бажарамиз. Республика аҳолиси учун бу йил планга қўшимча 12 миллион сўмлик маданий буюмлар сотиш тадбирларини кўраётирмиз. Аҳоли кўпроқ эҳтиёж сезаётган 20 хилдан ортиқ буюмларни республика корхоналарида ишлаб чиқариш учун тавсиялар берамиз. Аҳолининг маданий буюмларга бўлган талабини яна ҳам яхшироқ ўрганамиз.

Савдо ташкилотларининг жойлардан келаётган вакиллари бу йил магазинларга чиқариладиган «Каскад», «Атлант», «Садко», «Рекорд-102» маркали янги хил телевизорлар, «Чайка-3», «ФЭД-30» ва бошқа хилдаги фотоаппаратлар, киноаппаратлар, радиола, радиоприёмниклар ва болалар ўйинчоқларига қизиқиб қолишди. Шундай маданий молларга кўпроқ буюртмалар олаётирмиз.

Шуни ҳам айтиш керакки, баъзи буюмларни на ярмаркада ва на магазинларда учратамиз. Айрим корхоналар янги хил маданий буюмлар тайёрлаш юзасидан тузилган шартномаларни бажармай, бундай маҳсулот тайёрлашни асоссиз кечиктириб, ҳатто тўхтатиб қўймоқдалар. Енгил саноат министрлиги ва Маҳаллий саноат министрлиги корхоналари янги хил буюмларни белгиланган муддатларда ишлаб чиқаришни ўзлаштирмаётирлар.

М. ТОШХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон маданий моллар улгуржи савдо базасининг бош товаршуноси.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК АХБОРОТИ

НАМАНГАН. «Ўзбекистон» колхозининг Турсунбой Ҳусанов бошлиқ бригадаси аъзолари кўклам экин кампаниясига тайёргарлик ишларини биринчи бўлиб тугаллади. Ерлар шудгорланди, ўғитланди, яхобдан чиқарилди. Пайкаллар ўртасидаги дарахтлар кўчириб олиниб бошқа жойларга ўтказилди, карталар йириклаштирилиб, машиналарнинг унумли ишлашига мослаштирилди.

А. ШОҲАНДИЙ.

* * *

СИРДАРЁ. «Правда» колхозида қишлоқ хўжалик машиналари ремонти тугалланяпти. 28 ҳайдов трактори, кўплаб универсаллар ремонтдан чиқарилгач, комиссия томонидан қабул қилинди. Шунингдек борона, сеялкалар ремонти ҳам барвақт тугалланди.

М. НОРМУРОДОВ,
Т. ҲОЖИАКБАРОВ.

* * *

ҒИЖДУВОН. «Бўстон» колхози правлениеси маҳаллий ўғит тайёрлаш бригадаси тузди. Унинг ихтиёрига 20 юк машинаси, 28 телешка берилди. Бригада аъзолари ҳар куни далага кўплаб гўнг, қўй қийи ташиб чиқариб ўраларда чиритмоқда.

Э. ОТАЕВ.

ОҚРАБОД БЕДАСИ

Ғузор районидаги «Оқрабод» совхози Ҳисор тизма тоғлари ёнбағрида жойлашган. Совхоз яйловларида кўплаб чорва моллар боқилади. Кейинги йилларда қир-адрларда юзлаб гектар майдонда боғ-роғлар барпо этилди. Совхоз чорвачилик ва боғдорчиликка ихтисослаштирилмоқда.

Совхозда чорвачиликни янада ривожлантириш йўлларн изланаётир. Янги соҳа — беда уруғи етиштириш билан ҳам шуғуллана бошланди. Натижада совхоз Қашқадарё областидагина эмас, балки республикада беда уруғи етиштирадиган энг йирик хўжаликларнинг бирига айланди.

Ўтган йили бу ерда 100 тоннадан ортиқ беда уруғи янчиб олинди ва область хўжаликларига етказиб берилди. Фақат беда уруғи сотишдан хўжалик кассасига ярим миллион сўмдан ортиқ соф даромад тушди.

Бундан икки йил бурун область совхозлар трестининг бош агрономи Маманазар Пирназаров «Оқрабод» совхозининг тўртинчи бўлимида бўлиб, уруғдан намуна олиб қайтди. Трест раҳбарлари билан маслаҳатлашди. Трест мутахассислари ҳар гектар майдондаги бедадан 2-3 центнердан уруғ олиш мумкин деган қарорга келдилар.

Шундай қилиб. совхозга трестнинг катта агрономи Ҳамза Шодиев командировка қилинди У бедапояларни синчиклаб ўрганиб чиқди. Бедапоялар асосан лалмикор майдонларда жойлашгани учун қаерда кўпроқ ёғингарчилик бўлишини аниқлади.

Илгари ҳам совхознинг Бошчорбоқ қишлоғи атрофидаги ерларда беда уруғи етиштириларди. Чунки, бу майдонлар тоғ зонасидалиги туфайли ҳатто ёз ойларида ҳам вақти-вақти билан ёғингарчилик бўлиб туради. Ёғингарчилик кўп бўладиган ана шу майдонларда беда уруғи етиштиришни кўпайтириш лозим деб топилди. Биринчи йили 100 гектар ер беда уруғи етиштиришга ажратилди.

Совхозда илгарилари ҳар гектар ердан 20-30 килограммдан беда уруғи олинарди. Чунки, беда то сарғайганига қадар ўрилмасди. Натижада беда уруғининг кўпгина қисми тўкилиб, нобуд бўларди. Иккинчидан, уруғлик бедани ташиш ва янчиш давомида ҳам анчагина уруғ нобуд бўларди.

Мутахассислар уруғлик беданинг гепа қисми сарғайиши биланоқ ўриш ҳақида маслаҳат беришди. Бундай қилинганда, уруғ тўкилиб кетмайди. Уруғлик бедани ғалла ўрадиган комбайн билан ўриш тажриба қилиб кўрилди. Бунда дон комбайнининг баъзи бир қисмларига янгиликлар киритишга тўғри келди. Натижа кўнгилдагидек бўлди. Дон комбайнлари билан ўриб янчиб олинган беда уруғи аъло сортли бўлиши аниқланди.

Беда ўришда қатнашадиган механизаторларнинг моддий манфаатдорлиги оширилди, ишнинг энг яхши муддатларда бажарилиши қатъий белгилаб қўйилди. Ўрим-йиғим нобудгарчиликсиз ўтказилди. Ўша йили 20 тоннадан ортиқ беда уруғи олишга муваффақ бўлинди.

Уруғчиликдаги дастлабки натижалар барчани қувонтирди. Совхозда беда уруғчилигини ривожлантиришнинг кенг истиқболлари очилди. 1969 йилнинг эрта баҳорида 300 гектар майдон уруғлик учун ажратилди. Илгари уруғликка ажратилган майдонлардаги экин алоҳида парвариш қилинмасди. Ўтган йиле уруғликка ажратилган майдонлардаги беда ҳашаротига қарши чоралар кўрилди. Бедани бегона ўт, айниқса зарпечак босишига йўл қўйилмади. Натижада ҳар гектар ердан 3.3 центнердан беда уруғи олинди ва совхоз бўйича 100 тоннадан ортиқ сараланган уруғ етиштирилди.

«Оқрабод» совхозида ўтказилган бу тажриба жуда катта фойда берди. Илгари Қашқадарё областининг деярли барча хўжаликлари беда уруғини четдан келтирар эдилар. Эндиликда областда беда уруғи етиштиришни кўпайтириш учун имкониятлар очилди. «Оқрабод» совхози далаларида етиштирилган беда уруғи ўзининг сифатлилиги билан ҳам алоҳида ажралиб туради. «Оқрабод» совхозида ўтказилган тажриба областнинг тоғ бағри зонасида жойлашган хўжаликларда кўплаб беда уруғи етиштириш мумкинлигини кўрсатди

П. ГАДОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ҲУҚУҚШУНОСЛАР СЕССИЯСИ

Ҳ. Сулаймонова номидаги Тошкент суд экспертизаси илмий-тадқиқот институтида ҳуқуқшунос олимларнинг В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган илмий сессияси бўлиб ўтди. Бу анжуманда юрист-олимлар, прокуратура суд органлари ходимлари иштирок этишди.

Илмий сессияни институт директори В. Умаров кириш сўзи билан очди. Шундан кейин Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қошидаги юридик комиссия раиси М. Восиқова қонунчиликни ривожлантиришда Лениннинг роли ҳақида доклад қилди. Илмий сессияда Ўзбекистон ССР прокурори Қ. Рўзметов, Ўзбекистон ССР Олий суди раиси С. Пўлатхўжаев ва бошқа ўртоқлар ҳам турли мавзуларда доклад қилдилар.

Э. ЧЕКУШЕВ.

ИЧКИЛИКБОЗЛИККА ҚАРШИ КУРАШАЙЛИК

АҚЛ ДУШМАНИ

Ҳозирги замон медицинасида олиб борилаётган экспериментал ва клиник кузатишлар шуни кўрсатадики, спиртли ичимликларга ўрганиб қолган кишилар организмининг ҳамма аъзолари алкоголь таъсирида заҳарланган бўлади. Лекин ичкилик зарбасига биринчи бўлиб асаб системаси дуч келади, натижада киши оғир асаб касалликларига йўлиқиб қолиши турган гап.

Асаб системасидаги ўзгаришларни ҳатто мутахассис бўлмаган кишилар ҳам сеза бошлайдилар. Киши ҳаракатлари лоқайдлашиб, баъзан ўз оёғинг ўзингга «бўйсунмай» қўяди. Қўл, гоҳи пайтларда оёқ ҳам бир маромда титраб турадиган бўлиб қолади. Бу белгиларга вақтида аҳамият берилиб, даволашга киришилмаса, кейин титроқ шунчалик кучаядики, ҳатто бемор бир пиёла сувни ҳам қўлида зўрға тутиб туради, ўз-ўзидан маълумки, бундай аҳволда унинг ишида унум бўлиши ҳақида гапириб ўтирмаса ҳам бўлади. Аввалига бундай титроқ озроқ ичкиликдан кейин тўхтайди, лекин шу баҳона бемор яна ичишни давом эттираверади-ю, титроқдан эса қутулолмайди.

Асабий жароҳатлардан бири — гавда мувозанатининг бузилишидир. Спиртли ичимликларга доимий берилиб кетиш вақт ўтган сари миячанинг ишдан чиқишига олиб келади, натижада бемор фақат юриб кетаётганда эмас, балки бир жойда турганда ҳам ўзини тўғри мувозанатда тутолмайди.

Ҳатто бир рюмка ичкиликдан кейин ҳам беморда ақлий меҳнат қобилияти пасаяди-қолади, у ўша заҳоти чарчайди, суҳбатдошининг фикрларини тузук тушуниб етмайди. Шу нарса аниқ исботланганки, масалан, 80 грамм ичкилик ҳам бемор мушаклари кучини 30 процент пасайтирар экан. Кўп миқдорда алкоголь ичилганда эса, киши, атрофида нима бўлаётганини пайқамай қолади, ўз ҳатти-ҳаракатларини бошқаролмайди. Бир гапни ҳадеб қайтараверади, сўзларни чала-ярим талаффуз қилади. Охири юриш-туриши кишиларнинг ҳам жиғига тегадиган, ҳам кулгисини қистатадиган ҳолатга тушади.

Кайфи ошиб қолган одам қаттиқ гапиришга ўтади, қолган кишиларнинг диққатини ўзига жалб этгиси келаверади. Кейин эса «одамохун» кайфияти ўзгариб, арзимаган нарсага жаҳли чиқиб кетади. Ҳатто жанжал чиқариб, улфатлари билан муштлашишгача боради. Кайфи тарқагандан кейин эса уни кечаги ҳолатига мутлақо солиштириб бўлмайди.

Бир-икки марта кўп ичиб қўйиш натижасида психикада пайдо бўлган ўзгаришларнинг олдини олиш мумкин, лекин сурункали ичиш оқибатида рўй берган ўзгаришлар эса «турғун» ҳасталикларга олиб келади. Бундай кишилар сал нарсага жаҳлланиб кетадилар, уйқуларида ором йўқолади, кайфиятлари ҳали ундай-ҳали бундай бўлиб, уларда жинсий заифлик ҳам келиб чиқади. Аста-секин кишининг характери ўзгаради: унда эгоистик сифат кучайиб, атрофидагилардан ҳадиксирайди. Аввал камтар, ултчанг бўлган одам — эзма, ахлоқсиз кимсага айланади. Ташқи кўриниши ҳам файзсиз бўлиб қолади. Ишдаги ва оиладаги маълум ахлоқий нормаларни буза бошлайди, баъзан киши бутунлай ёмон йўлга кириб кетиши ҳам мумкин. Ҳаммага маълумки, ичкиликбозлик билан жиноят ҳаммавақт ёнма-ён юрувчи «эгизаклар»дир.

Сурункали ичувчилар узлуксиз ақлий меҳнат қила олиш қобилиятидан аста-секин айриладилар, кейинчалик ҳар бир ишни ўйламай-нетмай, чала-чулпа бажариш уларда одат тусига кириб қолади. Уларнинг ижодий фаолияти кун сайин самарасиз бўла боради. Одатдагидан жуда эрта хотира пасаяди ва бу жараён борган сари авж олади. Қизиғи шундаки, киши илгари орттирган билимларини эсида сақлаб қолгани ҳолда, янгиларини ўзлаштиролмайди. Ичкиликбоз одам ҳозиргина бўлиб ўтган суҳбатда нима ҳақда гап кетганини ҳам эслаёлмай қийналади, ҳатто тушки овқатни едими-йўқми, шуни ўйлаб иккиланади. Гоҳ пайтда бундай киши фаҳм-фаросати ва зийраклигини йўқотмаса ҳам, лекин ундаги психик активлик барибир бўшашади. Фаолиятидаги изчиллик бузилиши билан охири нўноқ, бебурд кишига айланиб қолади.

Таниқли рус психиатри В. П. Сербскийнинг фикрича, сурункали ичишнинг хунук оқибатларидан яна бири — рашк васвасасидир. Бунда бемор бўлар-бўлмасга рашк қилаверади. Хотинининг бошқа эркаклар билан иш юзасидан қилган тўғри муомаласи ҳам унда шубҳа туғдиради, изидан пойлашга тушади. Натижада бекордан бекор фожиали воқеалар ҳам содир бўлиши мумкин.

Алкоголизм — баъзан оғир психик хасталикларга олиб келмаган тақдирда ҳам, бари бир, асаб системасига зарарли таъсир қилади. Шунинг учун ҳам биз ичкиликни — асабга заҳар, деб ҳисоблаймиз. Бу заҳар яна шунинг учун ҳам хавфлики, киши танаси унга кўника бошлайди, ичкилик одамни ўзига «ром» қилиб олади. Лекин бу — аста-секин содир бўлганидан ичкиликка ўрганаётган киши яқинлашиб келаётган даҳшатли хавфни сезмайди, мен оз-оздан ичаман-у, хоҳлаган пайтимда ташлаб юборишим мумкин, деб ўзини ўзи овутиб аслида ғафлатда қолади.

Спорт, туризм ва бадиий адабиёт билан машғул бўлиш одамга қанчалар ҳузур ва тан-сиҳатлик бахш этади! Соғлом, ақлли, ҳаётни севган, ўз мақсади йўлида тинмай курашаётган киши кўзига борлиқ, дунё қанчалар гўзал ва мазмунли кўринади!

И. ЛУКОМСКИЙ,
профессор.

ГОЭЛРО планини ишлаб чиқишда мамлакатни ривожлантириш илмий методологиясининг асослари аниқланди ва белгилаб берилди. План вазифалари умуман мамлакат бўйича ҳам ва саккизта муҳим район бўйича ҳам ишлаб чиқилди.

Советларнинг VIII Бутунроссия съезди (1921 йил). Госпланга районлаштириш планини тезлаштиришни топширди. Госпланда, бу топшириққа мувофиқ, В. И. Ленин раҳбарлигида олим ва мутахассисларнинг катта бир группаси мамлакатни иқтисодий районлаштириш масаласини ишлаб чиқди.

В. И. Ленин Госплан ходимларига районлаштиришни қандай ўтказиш ҳақида бир неча бор кўрсатмалар бериб турди. Унинг ўзи бу масала билан XIX аср охиридан бошлаб жуда қизиққан эди. Г. М. Кржижановский бундай деб ёзади: **«Мен В. И. Ленин билан иқтисодий районлаштириш масалаларига оид қилган бир неча бор суҳбатларимни хотирлайман ва унинг бу мавзуда суҳбат қилишга бирор марта эътироз билдирганини эслай олмайман. У иқтисодий районлаштириш ўтказиш бу ғояни олдиндан кенг тарғибот қилиш билан албатта боғланган бўлмоғи ва кўп даражада жойлардан бўлган интилиш асосида тузилмоғи керак, деб ҳисобларди».** Иқтисодий районлаштириш ишининг бошқа қатнашчилари, хусусан И. Г. Александров, Л. Л. Никитин, Н. Н. Колосовский ва бошқалар ҳам буни яхши хотирлайдилар.

БМИК III сессиясида Россиянинг иқтисодий рйонлаштирилиши ҳақидаги Госплан докладида бундай дейилади: **«Мамлакатни иқтисодий районлаштириш ғояси бевосита уни электрлаштириш ғоясидан туғилди».** Ана шунинг учун ҳам Госпланга ўзининг иқтисодий районлаштиришга оид бўлган ишларига бутун хўжалик укладимизда ижтимоий соҳада рўй берган революцион силжишларнигина эмас, шу билан бирга очилган табиий ресурсларни ва мамлакатда хўжалик тараққиёти истиқболларини ҳам асос қилиб олишга тўғри келди.

Ажойиб олим Иван Гаврилович Александров томонидан қилинган Госплан доклади 1921 йил 4 ноябрда В. И. Ленин раислик қилган Меҳнат ва Мудофаа Советида тингланди. Меҳнат ва Мудофаа Совети мажлисида районлаштириш лойиҳасини ишлаб чиқиш учун БМИКнинг М. И. Калинин раислигида махсус комиссияси тузилди.

Госпланнинг Г. М. Кржижановский бошчилигида тайёрланган докладида иқтисодий районлаштиришнинг асосий принциплари асослаб берилди, бу принциплар кейинроқ БМИК комиссияси томонидан яна аниқлаб чиқилди. Бу принциплар мамлакатни иқтисодий районлаштиришни такомиллаштиришда ҳозирги вақтга қадар ҳам методологик негиз бўлиб қолмоқда. Комиссия ишлари натижасида мамлакат 21 та иқтисодий районга бўлинди.

Бу районлаштириш ҳам В. И. Ленин раҳбарлигида ва унинг бевосита иштирокида ишлаб чиқилди. Мамлакатни иқтисодий районлаштиришга биринчи бўлиб марксистик методни татбиқ этган В. И. Ленин Госплан томонидан иқтисодий районлаштириш юзасидан қилинган ишларга юқори баҳо берди. В. И. Ленин партиянинг XI съездида (1922 йил 27 март) бундай деган эди: **«Энди бизда Россияни область районларига бўлиш хўжалик шароитлари, иқлими, турмуш шароитлари, ёқилғи олиш шароити, маҳаллий саноат ва шу кабиларни ҳисобга олиб, илмий асосларда амалга оширилди».**

Ҳозирги вақтгача СССРнинг барча давлат планлари тармоқлар ва иқтисодий районлар бўйича ишлаб чиқилмоқда. Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг биринчи беш йиллик плани (1928—1932 йиллар) Г. М. Кржижановский раҳбарлигида 24 район бўйича, иккинчи беш йиллик план (1933-1937 йиллар) В. В. Куйбишев раҳбарлигида 32 та район бўйича ишлаб чиқилган.

Умумдавлат территориал планлаштиришнинг биринчи босқичи (1917—1937 йиллар) янги марксистик иқтисодий географиянинг ленинча назарий негизида вужудга келган тадқиқотларнинг ривожланишига ёрдам берди. Йирик экономист географлар (Н. Н. Колосовский, В. М. Четиркин, Л. Л. Никитин ва бошқалар) сермаҳсул фаолиятининг бошланиши ана шу даврга тўғри келади. Бу олимларнинг асарлари совет фанини бойитди. ГОЭЛРО плани ва Госпланнинг иқтисодий районлаштириш методологиясининг жонкуяр тарғиботчиларидан бири Н. Н. Баранский бўлди. Унинг 1926 йилда ёзган «СССР нинг иқтисодий географияси» китобида иқтисодий районларни ўрганиш ва уларга таъриф бериш схемаси ишлаб чиқилган.

Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг учинчи беш йиллик плани РСФСРнинг 9 та иқтисодий райони ва 10 та иттифоқдош республика бўйича тузилган. Тўртинчи ва бешинчи беш йиллик планлар 13 та асосий иқтисодий район ва барча иттифоқдош республикалар бўйича тузиб чиқилди.

Ҳозирги беш йиллик план 18 та район ва 15 иттифоқдош республика бўйича тузилган. Мамлакатимизда коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш давридаги план ҳам (1961—1980 йиллар) ана шундай схема асосида тузилмоқда.

Ярим асрлик практика билан синалган иқтисодий районлар бўйича планлаштириш ва раҳбарликни амалга ошириш СССР халқ хўжалигининг ўсиб бораётган кўлами муносабати билан айниқса актуал ва зарурий иш бўлиб қолди.

Ленинча илмий принцип асосида яратилган СССР халқ хўжалигини ривожлантириш планларининг узлуксиз амалга оширилиши натижасида мамлакатимиз тарихан қисқа муддат ичида дунёда энг қудратли индустриал давлатга айланди. СССР саноат ишлаб чиқариши 1913—1967 йиллар мобайнида 72 баравар ўсди. Қишлоқ хўжалик соҳасида ҳам улкан ғалабалар қўлга киритилди, Қишлоқ хўжалигида машиналаштириш, янги ерларни ўзлаштириш, деҳқончилик ва чорвачиликда ижтимоий меҳнат самарадорлигини ошириш натижасида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш 3 баравардан ортиқ кўпайди.

Эндиликда совет халқи олдида мамлакатимизда коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишдек асосий иқтисодий вазифа турибди. Бу улуғвор вазифани бажариш жараёнида ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш, табиий ва иқтисодий имкониятлардан рационал фойдаланиш ва халқ хўжалигига раҳбарликни тобора такомиллаштириш муҳим аҳамиятга эга.

Партия XXIII съезди директиваларида: **«ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш вазифаси ишлаб чиқарувчи кучларни жойлантиришни, иттифоқчи республикалар ва иқтисодий районларнинг хўжалигини ихтисослаштиришни ва комплекс тараққиётни янада яхшилашни талаб этади...»** деб кўрсатилган. Бу вазифани бажариш соҳасида иқтисодий районлаштиришни тобора такомиллаштириш муҳим аҳамиятга эга. Чунки иқтисодий районлар ва уларнинг чегаралари доимий бир хилда ўзгармай турадиган омил эмас. Ленинча демократик централизм принциплари асосида хўжаликни ташкил қилиш ва бошқариш шаклларининг такомиллашуви, мамлакат районлари, республикаларда халқ хўжалигининг комплекс тараққий этиши туфайли иқтисодий районларнинг ҳажми, чегараси, иттифоқ экономикасидаги роли ўзгаради. Лекин иқтисодий районларни ва улар билан боғлиқ бўлган область ҳамда маъмурий районларнинг чегаралари социалистик жамият тараққиёт қонуниятларини, иттифоқ манфаати билан ҳар бир райондаги маҳаллий шароитни ҳисобга олган ҳолда ҳамда районларнинг тараққиёт истиқболларини илмий томондан чуқур тадқиқот этиб аниқлангандан кейингина ўзгариши керак.

Ўзбекистон шароитида, яна, иқтисодий районлаштиришда ва у билан боғлиқ бўлган область ва маъмурий районларни ажратишда меҳнат ресурсларини мавжуд иқтисодий районлар ўртасида планли тақсимлашга ҳамда ўзлаштирилаётган территорияларда аҳолининг доимий яшаб қолиши учун барча шароитларни яратишга айниқса жиддий эътибор берилмоғи лозим.

Юқорида айтилгандек, иқтисодий районлаштириш, асосан, халқ хўжалигини рационал планлаштириш учун керак. Лекин, республикадаги планлаш ва лойиҳалаш ташкилотлари кўпроқ хўжалик тармоқлари бўйича планлаштиришга эътибор бераётганликлари сабабли мавжуд табиий ва иқтисодий имкониятлардан фойдаланишда, айрим саноат корхоналарини жойлаштиришда баъзи камчиликларга йўл қўйилмоқда. Бу эса хўжалик тармоқларида ва республика иқтисодий районларида капитал маблағлар самарадорлигининг камайишига сабаб бўлади. Шунга кўра, иқтисодий районлар бўйича планлаштиришни такомиллаштириб, хўжалик тармоқлари бўйича планлаштириш даражасига етказиш ва шу икки хил планлаштиришни бир-бири билан боғлаган ҳолда амалга ошириш бутун республика ва унинг ҳамма иқтисодий районлари халқ хўжалигини комплекс ривожлантиришга ҳамда ижтимоий меҳнатнинг самарадорлигини тобора оширишга имкон яратади.

Республика олдида турган улкан вазифалар — кон ва рангли металлургия, кимё, машинасозлик, пахтачилик, қоракўлчилик ва хўжаликнинг бошқа тармоқларини ривожлантириш иқтисодий районлаштиришни, айниқса қуйи босқич иқтисодий районлаштиришни янада такомиллаштиришни ҳамда ҳар бир иқтисодий район хўжалигини рационал ихтисослаштиришни ва комплекс тараққий эттиришни илмий асослашни тақозо қилади. Бу вазифани бажариш жараёнида бутун республика ва унинг иқтисодий районларида ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришнинг иқтисодий-математик методикасини яратиш муҳим назарий ва амалий аҳамиятга эгадир.

З. М. АКРАМОВ,
география фанлари доктори, профессор.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ САЁҲАТГА МАРҲАМАТ

«Партия халқимизни бундан буён ҳам совет ватанпарварлиги руҳида, социалистик мамлакатлар халқлари билан, ўз социал ва миллий озодлиги учун, демократия, тинчлик ва социализм учун курашаётган барча халқлар билан дўстлик, қардошлик ва интернационал бирдамлик руҳида тарбиялашни ўзининг муҳим вазифаси деб ҳисоблайди». КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг бу сўзлари Ўзбекистон Касаба союзлари совети халқаро туризм бўлимининг иш фаолиятига асосий йўлланмадир. Ўзбекистон Касаба союзлари совети президиуми халқаро туризмни янада ривожлантиришга, уларнинг самарадорлигини оширишга алоҳида аҳамият бермоқда. Ўтган йили президиум бу соҳада йўл қўйилган камчиликларни тугатиш, совет туристларини хорижий мамлакатларга юборишни янада яхшилаш юзасидан қатор тадбирлар белгилади.

Қўрилган тадбирлар ўзининг дастлабки ижобий натижаларини берди. Агар 1968 йилда Ўзбекистондан чет элларга турист сифатида 2836 киши юборилган бўлса, 1969 йилда уларнинг сони 3012 кишига кўпайди. Жумладан, Болгарияда 1372 киши, Германия Демократик Республикасида 183 киши, Чехословакияда 148 киши саёҳат қилиб келди. Капиталистик мамлакатлардан Италияда 49 киши, Финляндияда 27 киши бўлди. Бирлашган Араб Республикасига 146 киши саёҳатга борди. Шунингдек, Япония, Европа, Ўрта Ер денгизи ҳамда Ғарбий Африка бўйлаб саёҳатларга чиқилди.

Тинч меҳнат билан банд бўлган совет кишилари Она-Ватанимиз экономика ва маданиятимизни ривожлантиришда эришган улкан ютуқларни намойиш қилишди. Тинчлик ва тараққиёт дўстлари бўлган халқларнинг фан ва ишлаб чиқаришдаги ютуқларини ўрганишда мутахассислардан иборат тузилган махсус группалар алоҳида роль ўйнади. Ўтган йили мутахассислардан иборат 17 та группа тузилиб, чет элларга юборилди. Қишлоқ хўжалик ходимларидан иборат 7 группа ҳамда ўқитувчилардан тузилган 8 группа Чехословакия, Болгария, Германия Демократик Республикаси ва Польшада бўлдилар. Тўқимачилик ва енгил саноат ходимлари, автомобилчилар, қурувчилар, коммунал, маиший хизмат корхоналари ишчи-хизматчилари ҳам чет элларда бўлиб, ўз соҳалари бўйича қилинаётган ишлар билан танишиб, тажрибалари билан ўртоқлашиб қайтдилар.

Чет элларга саёҳатга чиқадиган кишиларнинг ҳужжатларини расмийлаштиришда, уларнинг яхши дам олиб, отпускаларини ўз билимлари ва тажрибаларини оширишга ёрдам берадиган қилиб ўтказишда фабрика-завод маҳаллий комитетлари, касаба союзларининг область комитетлари ҳам алоҳида роль ўйнайдилар. Бу соҳада Тошкент, Самарқанд, Фарғона, Сирдарё область советлари, машинасозлик, маориф, қурилиш ва бошқа қатор республика комитетлари фаолияти диққатга сазовордир. Уларнинг ёрдамида чет элларга саёҳатга чиқувчи кишиларнинг составн йил сайин яхшиланмоқда. 1969 йилда 520 ишчи, 180 колхозчи чет элларга саёҳатга борди. Уларнинг орасида ишлаб чиқариш илғорлари, новаторлари, коммунистик меҳнат бригадаларининг бошлиқлари ва зарбдорлари кўпчиликни ташкил этади. Жумладан, ўтган йили саёҳатчилар қаторида Намангандаги 85-йўл-ремонт қурилиш участкасининг бошлиғи, Совет Иттифоқи Қаҳрамони С. Адашев, Тошкент тўқимачилик комбинатининг ишчиси коммунистик меҳнат зарбдори Э. Дзензелевская ва бошқалар бор.

1970 йилда ҳам жаҳон бўйлаб саёҳатлар яна ҳам кенгаяди. Бу йил уч мингдан ортиқ киши ўнлаб социалистик ҳамда капиталистик мамлакатларга саёҳатга чиқадилар. Шунингдек Ўзбекистон меҳнаткашлари Дунай бўйлаб саёҳатга чиқишлари мумкин. Шунингдек июнь ойида Мексикада бўладиган футбол ўйинларига ҳамда Европадаги социалистик мамлакатлар бўйлаб шахсан саёҳатга чиқиш имкониятлари берилади.

Саёҳатга чиқувчилар ўз идора ва корхоналари касаба союз маҳаллий комитетлари орқали саёҳатга чиқиш мумкин бўлган мамлакатлар рўйхати билан танишиб, истаган манзилларига боришлари мумкин. Саёҳатлар йилнинг ўн икки ойида ҳам бор.

Чет элларга бўладиган саёҳатлар тинчликни мустаҳкамлашга, халқларнинг ўзаро муносабатларини муттасил такомиллаштиришга ҳамда дам олиш муддатларини кўнгилли ўтказишга ёрдам беради.

Совет кишилари ўзларининг интернационал бурчларига ҳамиша содиқ бўлиб келдилар, бундан буён ҳам содиқ бўлиб қоладилар. Чет мамлакатларга қилинадиган саёҳатлар шу интернационал бурчнинг муваффақиятли адо этилишига ёрдам берувчи муҳим воситадир.

Жаҳон бўйлаб саёҳатга марҳамат!

И. ИКРОМОВ,
«Ўзсовпроф» халқаро туризм бўлимининг мудири.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

Халқаро ҲАЁТ

ЮБИЛЕЙ ШАРАФИГА

✦ ПРАГА. Чехословакия Социалистик Республикаси болалар ва ёшлар ташкилотларининг федерал кенгаши В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига энг яхши бадиий асарлар учун умум давлат конкурси эълон қилди.

Конкурс натижалари шу йил март ойида якунланади. Конкурс ғолибларига пул мукофотлари берилади, уларнинг асарлари эса 1970 йил апрель ойида Москвада ўтказиладиган халқаро ленинча конкурсга тақдим этилади.

✦ КОНАКРИ. В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланиб бу ерда ўтказилган кечада икки мингга яқин киши ҳозир бўлди. Бу кечада Гвинея демократик партияси сиёсий бюросининг доимий секретари, миллат мажлисининг раиси Леон Мака, ҳукумат аъзолари, касаба союзларининг раҳбарлари ва Гвинея жамоатчилигининг бошқа намояндалари, шунингдек дипломатик корпус аъзолари ҳам қатнашдилар.

Миллий озодлик ҳаракатининг ривожланишида В. И. Лениннинг роли тўғрисида қилинган докладдан кейин «Барҳаёт Ленин» деган совет кинофильми кўрсатилди.

Халқ саройи фойесида улуғ Лениннинг ҳаёти ва фаолиятига бағишланган фотокўргазма, шунингдек Ленин асарларининг жаҳондаги кўпгина халқлар тилларида нашр этилган китоблар кўргазмаси очилди.

✦ БРАЗЗАВИЛЬ. Браззавиль биносида «Пролетариатнинг улуғ йўлбошчиси тасвирий санъатда» деган кўргазма роса бир ҳафта халойиққа намойиш қилинди. Ильичга бағишланган бу кўргазмани шу вақт ичида Браззавиль ва унинг атрофидаги аҳолидан бир ярим мингдан кўпроқ киши келиб кўрди. Улар совет рассомларининг В. И. Ленин ҳаётини ва фаолиятини ҳикоя қилиб берган расмларидан олинган нусхалар ва плакатлар билан қизиқиб танишдилар.

✦ СТОКГОЛЬМ. Стокгольмдаги Швеция ишчилари маданий-оқартув иттифоқи уйида Ленин ўн кунлигини очиш маросими бўлди. Кенг фойеда жаҳонда биринчи социалистик давлат асосчиси ва халқаро пролетариат йўлбошчиси В. И. Ленин ҳаёти ва фаолияти тўғрисида рус тили ва чет тилларда нашр этилган совет китобларининг, нодир фотографиялар, ҳужжатлар ва плакатларнинг катта кўргазмаси очилди. Лениннинг граммафон пластинкасига ёзиб олинган сўзи уни эшитган кишиларда катта таассурот қолдирди.

Кўргазма очилганидан кейин швед пойтахти жамоатчилигининг йиғилиши бўлди. «Швеция—СССР» жамиятлари иттифоқи раиси профессор Гуннар Инге йиғилишда сўзлаган қисқа нутқида Стокгольмда бошланган ленинча декада «Швеция—СССР» жамияти иттифоқи яқинлашиб келаётган улуғ сана муносабати билан бутун мамлакатда ўтказадиган жуда катта тадбирларнинг бири эканлигини уқтириб ўтди.

Бу ерда кўргазма давом этган ўн кун ичида Ленинга бағишланган энг яхши бадиий ва ҳужжатли совет фильмлари намойиш қилинади.

✦ УЛАН-БАТОР. Монголия кинематографчилари «Монголия Халқ Республикаси санъатида В. И Ленин образи» деган ҳужжатли фильмни суратга олиб бўлишди. Шу кунларда кинотеатрларнинг экранларида «Олтинчи июль» деган совет кинофильми кўрсатилмоқда.

(ТАСС).

Автомобилсозлик — Болгария индустриясининг ёш тармоғи. Пловдив, Шумен, Ловеч шаҳарларидаги автозаводларда «Москвич-408», «Рила», «Фиат-850» машиналари муваффақиятли монтаж қилинмоқда. Суратда: енгил автомобилларни йиғув цехида.

БТА—ТАСС фотоси.

НОИЛОЖЛИКДАН ҚЎРИЛГАН ЧОРА

НЬЮ-ЙОРК, 9 февраль. ТАСС мухбири А. Жигулев хабар беради:

Нью-Йорк шаҳрининг мэри Линдсей мактаб директорлари йиғилишида гапириб айтдики, наркотикларни истеъмол қилишнинг зарарли оқибатларини ўрганиш Нью-Йоркдаги кўпгина мактабларнинг ўқув программасига киритилади.

Нью-Йоркда, деди у, юз мингга яқин банги бор. Таловчилик ва ўғирлик қилиш сингари жиноятларнинг ярмига яқини мана шу бангилар томонидан қилинмоқда. Наркотиклар мактабларда айниқса кенг тарқалди. Бултур шаҳарда героин истеъмол қилган ўқувчилардан 223 бола ўлганлиги қайд қилинди.

Нью-Йорк мактаблари, дейди Линдсей, бангилар тайёрланаётган мактабларга айланиб кетди. Бунинг учун айбнинг катта қисми телевидение устига тушади, чунки у «сиз қора дори хапини ютиш билан ўзингизни бахтли ва асабийликдан холи ҳис қиладиган бўлиб қоласиз» деб муттасил такрорламоқда. Қилинган ҳисобларга қараганда, болалар ҳар куни ўрта ҳисобда 5.5 соатдан телевизор экранлари олдида ўтирадилар. Жами саккиз минг соат телевизор кўриб анчагина захарланган болалар мактабнинг биринчи синфига қадам қўйган болалар орасида кўпчиликни ташкил этади.

Наркотиклар билан курашиш проблемасини ҳал қила олмаганлигимиз бизга жуда қимматга тушмоқда ва натта зарар етказмоқда, — деди Линдсей. — Бунинг натижасида жиноятчилик кучайиб кетмоқда, шу билан бирга тағин ҳам даҳшатли оқибатлар келиб чиқмоқда — болаларимизнинг мияси ва ҳаёти ишдан чиқмоқда. Уларни наркотиклар дунёсига тортаётган нарса нима? Бу нарса шуки, улар яшаб турган муҳитда бир бало бўлаётган бўлса керак.

МАРОКАШ АҲОЛИСИ

РАБОТ. (ТАСС). Бу ерда эълон қилинган статистика маълумотларига мувофиқ, Марокаш аҳолиси ҳозир қариб 15 миллион кишидан иборат.

ХАЛҚАРО МАВЗУДА

ТИНЧ ҚУРИЛИШ ЙЎЛИДА

Мустақил Нигерия учун янги кун 1960 йилнинг 1 октябрида бошланди. Худди ўша кун инглиз мустамлакачилари учун асрлик ҳукмронликларининг энг сўнггиси бўлди. Бироқ инглизлар бу ердан номигагина кетишди. Англия монополиялари бу ерда ҳамон ҳукмрон. Инглизлар мамлакатдан расмий равишда чиқиб кетишлари биланоқ, уларнинг монополиялари ёнига Америка монополияси келиб қўшилди. Ҳозир Нигерияда Англиянинг «Юнайтед Африкэн», «Шелл» ва Американинг «Тексако» компаниялари мамлакат бойлигини сўриб олмоқда.

«Юнайтед Африкэн», «Тексако» ва бошқа компанияларнинг чангалидан қутилмай туриб, тараққиёт йўлидан, тўла мустақиллик йўлидан одимлаш жуда қийин. Шунинг учун ҳам Нигерия халқи енг шимариб янги ҳаёт қуришга киришди. Мамлакатда корхоналар пайдо бўлди. Нигерияликлар учун илм олишга йўл очилди. Мамлакатнинг йирик олий ўқув юрти Ибодон университети миллий кадрлар тайёрламоқда. Нигерия ҳукумати қишлоқ хўжалигини янада жадалроқ ривожлантириш мақсадида махсус қарз берувчи қишлоқ банки ташкил этди. Уч миллион фунт стерлинг маблағи бўлган бу банк қишлоқ хўжалигини пул билан таъминлаб туради.

Империалистларнинг четдан туриб қўллаб-қувватлашлари билан мамлакатда вужудга келган кучли сепаратизм шунга олиб келдики, 1967 йилнинг 30 майида Шарқий область подполковник Одумегву Оджукву бошчилигида Нигерия федерациясидан ажралиб чиққанини ва Биафра республикаси тузганини эълон қилди. 12 миллион кишидан иборат бўлган Биафра аҳолиси асосан африкаликларнинг ибо қабиласидан ташкил топган. Бироқ унда бошқа этник группалар, жумладан эфик ва калабар қабилалари ҳам бор.

1967 йилнинг 6 июлида Нигерия раҳбари генерал Говон бўлиниб кетган областга қарши ҳарбий ҳаракат бошлаганини эълон қилди. Ҳозирги пайтда Оджукву тўдасининг империалистик доиралар вакиллари билан алоқада бўлганлигини фош қилувчи жуда кўп далиллар қўлга тушди. Нигерия матбуоти сўнгги кунларда АҚШ марказий разведка бошқармасининг Нигериянинг ички ишларига аралашганлиги тўғрисидаги қатор фактларни эълон қилди. Баъзи мақолаларда кўрсатилишича, Америка ва Англиянинг Нигериядаги жосусларининг фаолияти танглик вужудга келгандан бошлаб, «Қоровулни алмаштириш» операцияси номи билан ўтказилган ва унга жуда катта маблағ сарфланган. Бу операциядан мамлакатда раҳбарларни алмаштириш мақсади кўзда тутилган эди. Империалистик доиралар Оджуквуни қўзғолон кўтарган Шарқдан олиб бутун Нигерияга ўтказиб қўймоқчи эдилар. Бироқ «орзулари» амалга ошмади.

Шу йилнинг 13 январида сепаратистлар армиясининг қўмондони подполковник Филлип Эфионг федерал қўшинларга қаршилик кўрсатишни тўхтатиш тўғрисида буйруқ берди. У музокара учун делегация юбориб, беҳуда қон тўкишни тўхтатишга рози эканини билдирди. Сепаратизм айбдори — Оджукву учун Биафра халқи жавоб бермаслиги керак, деди.

Қочиб кетган Оджукву ўрнига сепаратистлар қўшини қўмондонлиги вазифасини эгаллаган Эфионгнинг баёноти билан 30 ойга чўзилган граждандар уруши тугади ва Нигерия халқи енгил нафас олди.

Нигерия федерал давлатининг бошлиғи генерал-майор Якубу Говон 13 январда Биафра армиясининг оммавий капитуляциясини қабул қилишни федерал қўшинларга топширганини айтди. У «мамлакатни парчалаш учун беҳуда урушга тортилган барча кишиларга» амнистия эълон қилди.

Совет Иттифоқи Нигериядаги воқеалар бошланган кунданоқ бу мамлакатнинг бирлигини ёқлаб, мамлакатни парчалашга ва бу билан Африка халқларининг миллий озодлик ҳаракатини бўшаштиришга уринишга қарши чиқди. Нигерия учун оғир бўлган дамларда социалистик мамлакатлар билан ҳамкорлик қилиш яхши натижалар берганининг ўзиёқ Африка халқлари учун курашдаги муваффақиятларнинг гарови жаҳондаги барча прогрессив кучларнинг антиимпериалистик бирлигида эканини яққол кўрсатиб турибди.

Оғир синовлардан ўтган Нигерия халқлари ўзларининг сохта «ғамхўр»ларини ҳушёрлик билан кузатмоқдалар. Улар энди мамлакатларининг душманлари ким-у, дўстлари ким, яхши билишади.

Нигерия тинч қурилиш йўлига чиқиб олди.

ЕВ. БЛОК,
доцент.

СОВЕТ—ПОЛЬША ҲАМКОРЛИГИ

ВАРШАВА, 9 февраль. (ТАСС). Польша Халқ Республикаси билан СССР ўртасида тошкўмир саноати соҳасида илмий техника ҳамкорлиги тўғрисида Катовице шаҳрида олиб борилган музокаралар тамом бўлди. Музокараларда СССР кўмир саноати министри Б. Ф. Братченко ва Польша Халқ Республикаси кон ва энергетика саноати министри Я. Митренга қатнашдилар. Музокаралар вақтида 1970 йилги ҳамкорлик плани келишиб олинди. Музокаралар тамом бўлгандан кейин ахборот имзоланди.

СПОРТ ОЛАМИДА

ЯНГИ НОМ, ЯНГИ ЧЕМПИОНЛАР

ФИГУРАЛИ УЧИШ. Совет спорти усталари Ленинградда ўтган Европа чемпионатидаги чиқишларини муваффақиятли тугаллаб, энг кўп медаль олишга муваффақ бўлдилар. Муз устидаги рақслари учун Людмила Пахомова олтин, Татяна Вайтюк билан Вячеслав Жигалин бронза медалларини қўлга киритдилар. Эркаклар ўртасида якка учиш бўйича чехословакиялик студент Ондрей Непела биринчи ўринни олди. Бизнинг фигуристларимиз Сергей Четверухин, Сергей Волков ва Юрий Овчинниковлар тўртинчи, бешинчи ва еттинчи ўринни эгаллашди.

ТЕННИС. Украина пойтахтида қишки Бутуниттифоқ мусобақалари ниҳоясига етди. Спорт олишувларида москвалик Ольга Морозова ва тбилисилик Александр Метревели ғолиб чиқишди. Эркаклар ўртасида жуфт ўйинда Метревели ва Сергей Лихачев (Боку), аёллар ўртасида эса Морозова ҳамда Зайга Янсон (Рига)лар энг яхши ўйинчилар деб топилди. Аралаш жуфт разрядда москвалик Марина Чувирина ва тбилисилик Теймуроз Канулия ғолиб чиқди. Командалар бўйича мусобақаларда Москва теннисчилари Эстония терма командаси устидан 5:3 ҳисобида ғолиб чиқиб биринчиликни қўлга киритдилар.

ВОЛЕЙБОЛ. Москванинг динамочилари Италиянинг Моден шаҳрида ўтган Европа чемпионлари кубоги учун курашда маҳаллий команда устидан 3:0 (15:10, 15:1, 15:0) ҳисобида ғолиб чиқдилар.

АВТОСПОРТ. Москвада мамлакат бўйича тўртинчи қишки автопойга чемпионати бўлиб ўтди. Бу қизғин мусобақани кўриш учун ипподромга 25 мингга яқин томошабин тўпланди. «Москвич» машинасида Ленин комсомоли номли автозаводнинг катта инженери Иван Астафьев, «Волга» ҳайдовчилари ичида эса Москванинг тўртинчи автокомбинати шофёри Виктор Добров ғолиб чиқишди.

БИАТЛОН. ГДРнинг Зуль шаҳри яқинида ўтаётган социалистик мамлакатлар биатлончиларининг халқаро мусобақаларида якка ҳолда ғолиб чиққан Виктор Маматовдан кейин бутун командамиз ҳам ғалабага эришди.

ТУПЛИ ХОККЕЙ. Жаҳон чемпиони — СССР терма командаси Норвегия тўпли хоккей ассоциациясининг 50 йиллигига турнир ғолиби бўлди. Мусобақанинг сўнгги кунида совет спортчилари Швециянинг терма командасига ютқазиб қўйдилар. Бироқ, ўйиндаги яхши натижалар уларга биринчи ўринни олиб берди. Командамиз уч учрашувда 13 тўп киритиб, ўз дарвозаларидан атиги учтагина тўп ўтказиб юбордилар. 4 очко тўплаган Финляндия командаси иккинчи ўринни олди. Мусобақаларда бирорта ҳам ютуққа эришмаган юбиляр — Норвегия командаси эса охирги ўринни эгаллади. (ТАСС).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО
БУГУН

6.15 — Тонгги концерт, 8.25 — Озарбайжон санъат усталарининг концерти, 9.30 — Р. Гажиев. Симфоник рақслар, 9.50 «Мўл ҳосил учун» (тожикча), 10.10 — Совет композиторларининг енгил чолғу куйлари, 11.15 — «Унутилмас кунлар». Озарбайжон радиоси тайёрлаган очерк, 11.30 — Озарбайжон халқ куйлари, 13.30 — Рус халқ хори, 15.15 — «Қуёш ёритган йўл». Озарбайжон радиосининг эшиттириши, 15.30 — «Ўн беш қизил байроқ остида». Мусикали адабий композиция, 16.10 — «Ленинни қўшиқларимизда мадҳ этамиз». 16.50 — «Правда» газетасининг обзори, 18.00 — «Партия ходими минбари» (русча), 18.15 — «Ленин номи билан, Ленин байроғи остида». Озарбайжон композиторларининг асарлари, 18.40 — Спорт эшиттириши (русча), 19.20 — Қозоқ куйлари, 20.00 — «Ўзбекистон ишчиси» радиожурнали, 20.30 — Саноат ходимлари учун концерт, 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт, 22.30 — Озарбайжон композиторлари қайта ишлаган халқ куйлари, 22.40 — Шеърият кечаси, 23.15 — Дам олиш концерти.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ
БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — Тошкент кўрсатади. 18.00 — Телеянгиликлар.

Ўзбек тилида: 18.10 — «Орзу» программаси, 18.45 — Ленинча меҳнат вахтасида, 19.00 — Созанда бастакорларимиз. Мирза Тоиров, 19.40 — Телеянгиликлар, 20.00 — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — Тошкент кўрсатади.

Рус тилида: 18.00 — Қўғирчоқ фильм, 18.30 — Ўзбек диёрининг милицияси. 19.00 — Кинофильм, 19.20 — Концерт.

Ўзбек тилида: 20.00 — Концерт, 21.00 — Телефильм, 21.15 — «26 Боку комиссари» (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — Фрунзе телестудиясининг кўрсатувлари.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 11/II да Оққуш кўли, 12/II да Зайнаб ва Омон, 13/II да Аида.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 11/II да Ўлимдан кучли, 12/II да Олтинчи июль, 13/II да Қонли сароб.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 11/II да Тошболта ошиқ, 12/II да Кумуш тўй, 13/II да Ўғил уйлантириш.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 11/II да Освенцим жаллодлари, 13/II да Баҳс (спектакллар кундуз соат 4 да бошланади).

КИНО

Хотима — «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «МОСКВА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 1 ва 3 да).

Садоқат алангаси — «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ВОСТОК» (эрталаб соат 10, кундуз 2, кеч 6 ва 9.45 минутда).

Хавфли гастроллар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10, кундуз 12, 4, кеч 8 да).

Мафтунингман (ўзбек тилида, кундуз соат 12.20, кеч 7 ярим ва 9 да), Тошдаги достон (ўзбек тилида, кундуз соат 2, 4.40 минутда, 2 серия) — НАВОИЙ НОМЛИ.

Николай Сличенко — «ВОСТОК» (кундуз соат 12, 4 ва кеч 8 да).

Гўзал маликам — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5 ва кеч 8 да).

ЎЗБЕКИСТОН ССР САВДО МИНИСТРЛИГИ, «ЎЗБЕКБИРЛАШУВ» ВА «УЗТОРГПОСРЕДКОНТОРА»си, «СОЮЗТОРГПОСРЕДКОНТОРА»СИ БИЛАН БИРГАЛИКДА
21, 22 февралда
РЕСПУБЛИКАДА,
25, 27 февралда
ТОШКЕНТ ШАҲРИДА
халқ истеъмолидаги ортиқча буюмларни сотиш бўйича
РЕСПУБЛИКАЛАРАРО УЛГУРЖИ ЯРМАРКАСИНИ ЎТКАЗАДИ

Ярмаркада қатнашиш учун Давлат ва кооператив савдосининг улгуржи ва чакана ташкилотлари ҳамда иттифоқдош республикаларининг саноат корхоналаридан вакиллар таклиф этилади.

Ярмарка моделлар уйида; Тошкент шаҳар, Сапернал кўчаси, 25 уйда ўтказилади.

САНЪАТ САРОЙИДА
11 февралдан бошлаб
«БАЛОҒАТГА ЕТГАНЛАР».
Янги бадиий киноповесть (икки серияли)
НАМОЙИШ ҚИЛИНАДИ

«Мақда-фильм» киностудиясининг маҳсулоти (Бирлашган Араб Республикаси)

Сценарий автори — АЛИ-АЗ-ЗАРКАНИ

Режиссёр — Аҳмад-Дия Эддин

Композитор — Андреа Райдер

Сеанслар эрталаб соат 11 кундузи 1 ярим, 4, кеч соат 6 ярим ва 9 да бошланади.

Коллектив бўлиб кўриш учун заявкалар қабул қилинмоқда.

Билетларни олдиндан сотувчи кассалар очиқ.

Справкалар учун телефонлар: 44-21-74, 44-56-18.

4-АВТОБУС ПАРКИГА
1, 2, 3 классли шофёрлар, ҳамда автобусларни тузатиш бўйича слесарлар
КЕРАК

Меҳнат ҳақи — вақтбай-мукофотли.

3-класс шофёрлари учун (уч йиллик стажи борлар) икки ойлик малака ошириш курслари бор. Курсларда стипендия берилади.

Курсларни тугатганлар шаҳар маршрутидаги автобусларда иш билан таъминланадилар.

Ёлғиз кишиларга ётоқхона берилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, С. Раҳимов номли станция, кадрлар бўлими.

23 ҚУРИЛИШ ТРЕСТИНИНГ 6-КЎЧМА МЕХАНИЗАЦИЯ КОЛОННАСИГА
катта ишлаб чиқарувчилар, ишлаб чиқариш ишчилари, қурилиш усталари, ғишт терувчилар дурадгорлар, сувоқчилар ва бўёқчилар (турар-жой берилади)
КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент область, Юқори Чирчиқ район, «Ўзбекистон» колхози.

Самарқанд область партия комитети ва меҳнаткашлар депутатлари область Советининг ижроия комитети область халқ контроли комитетининг раиси

Муҳаммаджон УМАРОВ

вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қиладилар ва марҳумнинг оиласига таъзия билдирадилар.

Ўзбекистон КП Самарқанд область комитети ва Меҳнаткашлар депутатлари область Советининг ижроия комитети область партия комитетининг биринчи секретари С. Н. Усмоновга онаси

Адолат УСМОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар ва Октябрь район комитетлари Октябрь район партия комитетининг секретари С. Усмоновага онаси

Адолат УСМОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг физика техника институти дирекцияси, партия ва касаба союз ташкилотлари институт аспиранти

Амриддин ЛУТФУЛЛАЕВнинг

бевақт вафот этганлигини қайғу билан билдиради ва марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545 Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323, Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331216, Халқаро ҳаёт — 337604, Коммунистик тарбия — 331455, Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 334780, Совет қурилиши — 333258, Қишлоқ хўжалиги — 337604, Адабиёт ва санъат — 332036, 337221, Фан мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451, Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347, Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553, Иллюстрация — 334524, Стенографистка — 337343, Корректура — 337162, Эълонлар — 338142, Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон -48—85, Бухоро 3—31—42, Қарши 38—42, Наманган 46—60, Нукус —42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 94—85, Гулистон — 22—09

№ Г — 34. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583 Р. 02241.